

CRKVA HRVATSKIH MUČENIKA
NA UDBINI

KRIŽNI PUT

ISUSOV KALVARIJSKI PUT
U KRIŽNOM PUTU HRVATA

Uskrsli Krist, detalj kamenog triptiha
u Crkvi hrvatskih mučenika na Udbini.
Rad ak. kipara Kuzme Kovačića.

Udbina, 2017.

Dragi hodočasniče u Crkvu hrvatskih mučenika!

Pružamo ti ovu knjižicu kao pomoć da lakše osjetiš Božju blizinu i poruku Crkve hrvatskih mučenika. Tu su četiri križna puta i prikaz kako je i zašto sagrađena Crkva hrvatskih mučenika.

Prvi križni put posebno ti preporučujem jer ćeš u njemu osjetiti povijesni hod hrvatskoga kršćanskog naroda. Sastavio ga je franjevac o. Bernardin Škunca koji je dobro osjetio svaku postaju našega hrvatskoga križnoga puta i skladno ih povezoao s Kristovim postajama. Moleći taj križni put učit ćeš jedno i drugo i doživljavati kao jednu nerazdvojnu cjelinu: križni put hrvatskoga naroda i Kristov križni put.

Drugi križni put napisao je potpisani gospićko-senjski biskup mons. Mile Bogović koji također prati hrvatski narod na njegovom križnom putu kroz povijest, ali je više vezan uz mjesto gdje se obavlja ta pobožnost i uz ideju Crkve hrvatskih mučenika.

Treći križni put sastavio je o. Vice Blekić. Taj križni put već je više puta moljen na Dan hrvatskih mučenika i hodočasnicima se veoma svidio. On je dosta kraći pa, dragi hodočasniče, kada ne budeš imao dovoljno vremena za prvi i drugi križni put, uzmi ovaj.

Četvrti križni put je od don Ivana Bodrožića, koji su preporučili svećenici da se uvrsti, pa ga srdačno preporučujem.

Na kraju je priložen tekst iz kojega ćeš vidjeti kako je došlo do izgradnje Crkve hrvatskih mučenika. Osjetit ćeš da je prikaz nedovršen jer je i crkva u cjelini svoga projekta nedovršena. Možda tvoje oko primijeti gdje bi i sam mogao doprinijeti da ne čekamo dugo dovršetak. No, nemoj se time opterećivati! Važno je da obavljajući križni put osjetiš zahvalnost Kristu i prema svima onima koji su prošli svoj križni put i za nas; da također i ti osjetiš kako i tvoja ramena mogu poslužiti da ponese križ svoga brata.

Želi, dragi hodočasniče, uvijek imati dijela u tvojoj molitvi,

† Mile Bogović, biskup u miru

U Gospiću na blagdan Sv. Jakova apostola 2017.

I.

KRIŽNI PUT

(Napisao fra Bernardin Škunca)

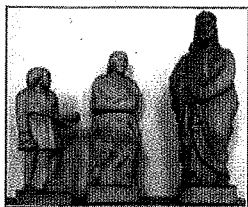
Uvodna molitva

Ulazak u Tajnu Isusove muke i uskrsnuća

Ispovijedajući sveto i slavno Trojstvo, mi, narod Hrvata, narod krštenika od stoljeća sedmoga, poučeni od Svete Majke Crkve, predvođeni rimskim papama, našim biskupima i svećenicima, po ovoj svetoj pobožnosti Križnoga puta, postajemo, Kalvarijski Isuse, štovateljima najdublje Tajne, Tajne muke, smrti i uskrsnuća Tvojega, Tvoje utjelovljene božanske Tajne, koja je postala i Tajnom naše hrvatske povijesti. Ovom pobožnošću, Učitelju i Spasitelju naš, zagledani smo i uranjamo u dubinu i visinu, u dužinu i širinu Tvoje i naše kalvarijske Tajne, jer smisao Tajne naše povijesti, u čitavom hodu povijesti ispunjene mukom i smrću naroda našega, ne možemo razumjeti bez Tvoje Tajne, bez koje Tajne je sva mučna povijest naša samo besmisao i mrak. Združeni u vjeri s Tvojom božanskom dušom i s dušama braće i sestara naših iz svekolike povijesti naše, po Križu Tvojemu, i mi, sada hodajući putnici na zemlji, postajemo «jedno srce i jedna duša». Amen.

*Stala plaćuć tužna Mati,
gledala je kako pati,
Sin joj na križ uzdignut.*

PRVA POSTAJA Isusa osuđuju na smrt

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.

Isusova duša

Isus reče: «*Duša mi je nasmrtna žalosna* (Iv 14,33).

Pilat reče Židovima: «*Evo kralja vašega!*»!

Oni na to povikaše: «*Smakni ga! Smakni! Raspni ga!*»!
(Iv 19,14).

Duša Hrvata u 7. i 8. stoljeću

Uskrsli Gospodine naš, Isuse Kriste, na križu umrli, pred tvojim patničkim i preobraženim licem obnavljamo spomen kada smo, kao narod, ušli u obitelj Crkve, koju si ti, Isuse, na Kalvariji zapečatio križem i krvlju svojom. Spominjemo se onih davnih dana naše već trinaest stoljetne povijesti, kada su se Hrvati - nakon narodnoga objedinjavanja na ovim prostorima - krštenjem odlučili za hod u duhu Tvoga Evanđelja. Uređujući svoju zemaljsku domovinu, brzo se određuju za Tvoje duhovno i vječno kraljevstvo.

Gospodine Isuse, u smrt smo Tvoju kršteni, kako je posvjedočio Tvoj apostol Pavao (usp. Rim 6,3). Ti si pošao na križ da mi po krštenju budemo zauvijek s Tobom. Starohrvatski Nin čuva neizbrisivo svjedočanstvo, krstionicu kneza Višeslava, s početaka našega ulaska u kršćanstvo. Na vijenču kamene krstionice, čiju smo repliku stavili u središte Crkve hrvatskih mučenika, uklesan je tropletni križ, izdubene su riječi koje će najviše od svega obilježiti dušu Hrvata: «Ovo vrelo prima nemoćnike (...),

da budu učinjeni štovateljima Kristovim, zdravo ispovijedajući vjekovječno trojstvo.»

Naši pradjedovi, eto, u znaku Tvojega križa i uskrsnuća urastaju u evanđeosku plemenitost. Doduše, ne bez otpora poganskoga nasljeđa u duši i u ponašanju, ne posve dostojni Tvojega imena i u življenju nakon što su primili sveti sakrament krsta. Bili su svjesni da Božji sud nadilazi svaki ljudski sud. Misionari u tijeku 7. i 8. stoljeća, potom biskupi i biskupijski kaptoli, te širi pastoralni kler, naviještanjem Tvojega Evanđelja i slavljenjem svete mise u nedjelju, u Dan Gospodnji, uvode naše pradjedove u ljepotu kršćanskoga življenja.

Molitva za sve nevino osuđene

O Sazdatelju svega svemira, Tvoj je utjelovljeni Sin bio nepravedno osuđen i ubrojen među zločince. Nismo kao narod nikada bili bez mana, ali su i mnogi naši sinovi u daljnjoj i bližoj prošlosti, bili podvrgnuti nepravednom sudu i osuđeni. Takvom sudu bio je podvrgnuti i blaženi Alojzije Stepinac i mnogi drugi koji su vjerno svjedočili svoju vjeru i domoljublje. Zahvaljujemo ti što si svojim slugama dao odvažnosti i snagu za takvo svjedočenje jer vidimo kakva je blagodat za naš narod njihova žrtva. Oslobodi, Gospodine, sve nevino optužene nepravednog križa, a onima koji ga i dalje moraju nositi, podaj snagu koju si udijelio svome Sinu i svojim mučenicima. Amen.

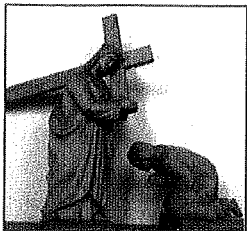
Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Dušom njenom razboljenom,
rastuženom, ražaljenom,
prolazio mač je ljut.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

DRUGA POSTAJA

Isus prima na se križ

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Isusova duša

Isus reče: »Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka svaki dan uzme križ svoj i neka me slijedi.« (Lk 9,23).

Duša Hrvata u 9. stoljeću

Raspeti Spasitelju naš, pred oči svoje stavljamo one dane kada je mlada hrvatska država - ljepotom prirode i geografski najsretnije smještena na kontinent i more, na planine i ravnice - postala poprištem interesa ondašnjih velikih vladara, kada je morala nositi križ svoga vremena i nepogodnih prilika. Premoć se nad Hrvatskom dijelila nadasve između Bizanta i Franaka. S tih strana dolazili su osvajački pohodi, ali i blagodati vjere i kulture. Bizant nam je omogućio da u svoju kulturu ugradimo i vlastito pismo, glagoljicu, i starohrvatski jezik. No, sučeljavanje dvaju svjetova, Istoka i Zapada, na našem prostoru pribavilo nam je to i mnogo križeva koje smo morali nositi na svojim ramenima. Knez se Zdeslav priklanja Bizantu, a knez Branimir izabire poseban put: nadjačava Zdeslava i utječe se nasljedniku na Petrovoj stolici, papi Ivanu VIII. Samo je Tebi, Isuse, u božanskom Trojstvu, posve znano uz koje se ljudske sudbine, možda i bratoubilačke žrtve, sve to zbivalo. Samo Ti znadeš koliko je krvi već tada proliveno na ovim našim prostorima, i tko ju je uzrokovao, i tko prolijevao.

Do nas su prispjele tek šture vijesti o tim davnim danima, ružne i lijepe. Jedna nas je za vazda

obradovala. Papa Ivan VIII. knezu Branimiru piše: »Na dan Uzašašća Gospodinova, kada smo služili misu na žrtveniku sv. Petra, digosmo ruke u vis i blagoslovismo tebe i cio tvoj narod i svu tvoju zemlju da ovdje na zemlji, uvijek spašen dušom i tijelom, sretno i sigurno vladaš zemaljskom svojom Kneževinom, a poslije smrti da se na nebesima veseliš s Bogom (...). – Dano u Rimu, 7. dana mjeseca lipnja 879.«

U križnomu hodu Hrvata čin kneza Branimira posta znakom Tvoje višnje Providnosti za svekoliku budućnost naroda Hrvata. Lik križa koji je on dao napraviti, nalazi se i na portalu Crkve hrvatskih mučenika, na kojem je uklesana i godina toga pisma.

Molitva za sve koji su ponijeli križ svoga naroda

Gospodine Isuse, prihvatio si dragovoljno na sebe onaj i onakav teret i zadatak po kojem si mogao donijeti spasenje čovjeku. Naš narod tako vapi za ljudima koji će podmetnuti svoja leđa pod teške i odgovorne zadatke kako bismo postavili temelje mirnije i sretnije budućnosti. Ništa veliko ne ostvaruje se čekajući i odmarajući, treba se znati i oznojiti, treba stjecati radne navike, koje su nam u proteklo vrijeme jako oslabile. Nisi se ogledao oko sebe tražeći drugoga koji bi tvoj križ ponio. Daj nam spremnosti da učinimo sve što možemo, ne čekajući da neko drugi obavlja naše zadatke i nosi naše križeve. Amen.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*O koliko uciviljena
bješe ona uzvišena
Majka Sina jedinog.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

TREĆA POSTAJA

Isus pada prvi put pod križem

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.

Isusova duša

Duh Gospodnji po Izaiji prorече: «*On je naše boli na sebe uzeo, dok smo mi držali da ga Bog bije i ponižava.*» (Iz 53,4).

Duša Hrvata u 10. stoljeću

Pred Tobom, o Raspeti, prebiremo hod naroda Hrvata, kojega kroz povijest prate čas usponi i snaga, čas padovi i klonuća. Spominjemo se uspona iz onih dana kada je država Hrvatska na vrhuncu, kada državnu moć Hrvata kruni okrunjeni kralj Tomislav. Bilo je to godine od Tvojega rođenja u Betlehemu 925. Tvoj namjesnik u Rimu, Lav VI., opet je oslonac Hrvatima, «najizvršnijim sinovima svete Rimske Crkve, koji s majčinim mlijekom primiše hranu nauka što ga propovijeda Apostolska Stolica».

No, hod našega naroda kroz povijest ne ide bez padova iznutra i izvana, padova koje Ti jedini poznaješ. U panonsku Hrvatsku prodiru Mađari, a na Istoku joj prijeti snažna Bugarska. Unutar društvenoga i duhovnoga bića rastu pak težnje za vlašću. Čak se i duhovni poglavari spore oko prvenstva u određivanju crkvene ovlasti. Umjesto duha služenja, koji si Ti uoči svoje slavne muke i u mnogim zgodama svojega naviještanja htio utisnuti u dušu svojim učenicima, uvlači se pogubna želja za vladanjem.

Isuse, Ti nosiš breme svoje i naše muke, i pod teretom padaš, a oni – naši duhovni i državni poglavari – spore se za duhovnu premoć. Pad s duhovne slabosti duhovnih poglavara slabi i dušu narodnih poglavara i dušu vjernoga naroda.

U poniznih se pak duša uzdižu srca dobrote i milosrđa. Duhom Božjim prodahnuta, kraljica Jelena, Zadranka iz roda Madijevaca, žena kralja Mihajla i mati kralja Stjepana, kao majka Kraljevstva, nosi boli sirota i udovica. Umrijevši godine od utjelovljenja Tvojega 976., ostavi pečat kršćanske dobrotvornosti koja kroz stoljeća resi brojne vjerničke duše, do mnogih Jelena naših dana...

Molitva za snagu da se iz svakog pada uspijemo dignuti

Ti si nas, Svemogući, pratio i onda kada smo na svojim teškim životnim putovima klonuli i padali: i u vrijeme stvaranja svoje države, u vrijeme stoljetne obrane od Turaka (pad Bosne, Krbavska tragedija, Mohač, Klis, Siget, Gvozdansko...). Hvala ti na daru što smo se mogli dignuti i nastaviti put s Tobom i sa svojom braćom. Posebno ti zahvaljujemo na žrtvama života naše braće koje su nam omogućile da imamo više mira i slobode. Amen.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Bol bolova sve to ljući
blaga Majka gledajući
muke slavnog Čeda svog.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

ČETVRTA POSTAJA

Isus susreće svoju svetu Majku

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Isusova i Marijina duša

«Šimun reče Mariji, majci njegovoj: Ovaj je određen za propast i uskrsnuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan, a i Tebi će samoj mač boli probosti dušu.» (Lk 2,33-34).

Duša Hrvata u 11. stoljeću

Raspeti Spasitelju, naše nas povijesno pamćenje u ovom času sjedinjuje s majkom Tvojom Marijom. Njezinu pretešku bol pod križem Tvojim Hrvati će čutjeti u vlastitom povijesnom hodu. Kao što boli Sina, koji si Ti, razdiraše njezino srce, tako Hrvati imahu bol, što zbog nutarnjih sporenja oko vlasti, što zbog vanjskih posezanja na prostore Hrvatske. Nakon uspješna kraljevanja Zvonimira kralja, što ga je on započeo preko poslanika Tvoga namjesnika u Rimu, godine 1075., kada je Hrvatska doživjela gospodarski napredak i procvat u kulturalnom stvaralaštvu, za njegova nasljednika Stjepana II. poče ubrzano slabiti hrvatsko kraljevstvo, nadasve zbog unutarnjih podjela u borbi za kraljevsku čast i vlast. Kada je u takvomu ozračju ipak izabran za kralja Petar, znanoga kao Svačića, a sa svih strana, posebno s Mađarske, prijetila sila moćnika, dogodi se nemili događaj: na gori Gvozdu, godine 1097., pogibe posljednji hrvatski kralj, spomenuti Petar Svačić. Tuđin Koloman prodre do mora, osvoji Biograd i sklapa nagodbe s Mlečanima.

Ali, Tvoje je Evanđelje, Raspeti, već toliko duboko utkano u duhovno biće naroda da ni veliki padovi ne mogu rastaviti narod Hrvata od Tebe, jedini Spasitelju svih ljudi. Pobožna opatica Čika – poput Tvoje majke Marije – pruža dragocjeno svjedočanstvo duboke duhovnosti s kraja 11. stoljeća: *Liber horarum* – Knjiga molitvenih časova, što ga ona dade složiti, postade oglednim primjerom molitvenika za pobožne duše; zato je i njezina kći Većenega, koja se također pridruži kćerima sv. Benedikta i sv. Skolastike u opatiji sv. Marije u Zadru, dala urediti sličan zadivljujući molitvenik. Ti se molitvenici do danas čuvaju kao pisani spomenici naše prastare duhovnosti. Doista, divan duhovni vodič u križnom hodu naroda.

Zahvalnost Majci Tješiteljici i Pomoćnici

Tvorče i čuvaru svakoga čovjeka, Ti si nam na našem križnom putu dao u Mariji, majci tvoga utjelovljenoga Sina, majku tješiteljicu i pomoćnicu. Njoj se vjerni hrvatski narod uvijek utjecao za moćni zagovor, napose u našim svetištima: Bistrici, Sinju, Trsatu, Krasnom... Ondje su brojni hodočasnici stoljećima slušali, jasnije nego inače, glas Krista raspetoga: „Sinko, evo ti majke!“ Taj glas odjekivao je u našim obiteljima i u svim našim životnim nedaćama. Molimo te da nam nikada ne uzmanjka podrška naše zagovornice i tješiteljice. Amen.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Koji čovjek ne bi plako
Majku Božju videć tako
u tjeskobi tolikoj.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

PETA POSTAJA

Šimun Cirenac pomaže Isusu nositi križ

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu
svijet otkupio.

Isusova duša

«Uzlazeći, nađu nekoga čovjeka Cirenca, imenom Šimuna, i prinude ga da Isusu ponese križ.»
(Mt 27, 32).

Duša Hrvata u 12. stoljeću

S velikom bolju, Raspeti Kriste, prebiremo dane kada kraljevstvo Hrvata više nije samostalno. Ugarskoga kralja Kolomana, godine 1102., uz pristanak dvanaestorice plemenitaških predstavnika, Hrvati u Biogradu okruniše za kralja Ugara i Hrvata. Moćniji među našima, razdrti vlastitim težnjama za vlašću i imovinom, i još više od posezanja onih još moćnijih uokrug hrvatske države, ne nađoše načina da između sebe nađu vladara, pa okruniše tuđina.

Samo je Tvome božanskom Trojstvu znana siromašna velika većina Hrvata, koja jedva da znade za te političke sprege. Ali, po daru svevišnje Tvoje Providnosti, sve mučnijem kalvarijskom hodu Hrvata dragocjeni ulog daju sinovi i kćeri sv. Benedikta, istinski Cirenci, koji podižu dušu naroda preko svojih brojnih opatija i priorata. Zadarske opatije, ona sv. Krševana, slavna po bogatoj vjerskoj i kulturnoj djelatnosti svojih koludara, i ona Svete Marije, u svemu jaka molitvom i djelom koludrica, te oni, uzduž mora i otoka – dakako, i u kontinentalnoj Hrvatskoj – pomažu nositi križ Hrvata.

Uz kaptolska središta sada već brojnih biskupija, oni su učitelji u poljodjelstvu, u zanatima i umjetničkim vještinama. Iznad svega, oni su bogoslužni predvoditelji i duhovni savjetnici puka i plemenitaša.

Molitva za pomoć u svakoj nevolji

Dragi Isuse, mnogo puta stojimo pred križem drugih ljudi kao pred nekom senzacijom i zanimljivošću. Bilo je i oko tebe ljudi koji se nisu slagali s osudom tvojih neprijatelja. No nisu uspjeli naći načina kako da ti pomognu. Pouči nas primjerom Šimuna Cirenca da u ovo vrijeme, kada su mnogi u našoj Domovini ugroženi zbog siromaštva, iznevjerenih nada i drugih nevolja, da svaki od nas potraži način kako bismo drugome pomogli nositi teret života. Amen.

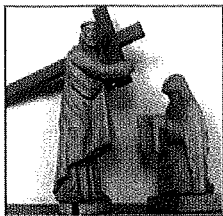
Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Tko protužit neće s čistom
kada vidi gdje za Kristom
razdire se srce njoj?*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

ŠESTA POSTAJA

Veronika pruža Isusu rubac

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu
svijet otkupio.

Isusova duša

«Ne bijaše na njemu ljepote ni sjaja, da bismo se u nj zagledali, ni ljupkosti da bi nam se svidio. Prezren bijaše, odbačen od ljudi, čovjek boli, vičan patnjama, od kog svatko lice otklanja.» (Iz 53, 2-3).

Duša Hrvata u 13. stoljeću

Duša nas boli i srce nam se razdire kada se, Raspeti naš Otkupitelj, spominjemo kako se je u naše narodno biće tuđin zalijetao i hvatao plijen kao ono kad se godine 1202. u Zadru dogodi nemili događaj: križari Četvrte križarske vojne, oni, dakle, koji su se uputili prema mjestu Tvoje kalvarijske muke, predvođeni zapovjednicima Mletaka, pljačkahu, razarahu i popališe bogati i utvrđeni naš Zadar. U Bosni se pak umnaža hereza bogumila. Sa sjevera silovito prodiru Tatari. U nutarnjem pak životu Crkve, u kojemu, kao blagoslov iz Tvoje ruke, sve snažniji i širi udio imaju glagoljaši, nadasve uz more, te u Lici, Krbavi i Kordunu. Oni poput Veronike svoju braću, izmučenu kalvarijskim hodom, svojom blizinom i narodnim jezikom, pomažu i krijepe.

Tko će tom narodu prići iskreno i sućutno? Zacijelo ne moćni susjedni vladari. Sada i velezaslužni sinovi i kćeri sv. Benedikta, i pavlini, i ivanovci, i templari, imaju manje utjecaja na puk Hrvata. Ali, Božja providnost se još jednom pokazuje nazočnom.

U prvoj polovici stoljeća rađa se čudesan novi duh za čitavu Crkvu, za Hrvate u posebnoj mjeri. Dva nova reda, dominikanci i franjevci, povijesni su blagoslov za dušu Hrvata. Posvuda očituju Veronikinu sućutnost, bliskost u skromnosti življenja i vjernost u kršćanskoj duhovnosti. Njihovo putujuće zanosno propovijedanje, od mjesta do mjesta, od pokrajine do pokrajine, njihovo siromašno i uzorno bratsko ponašanje, vjernost Kristovu nauku i apostolskom Prvaku, zahvaća dušu svega žitelja na hrvatskim prostorima. Na području Bosne i Hercegovine, i drugdje u Hrvata, franjevci se stopiše s pukom, te su brojem iznad svijui.

Molitva za dar osjetljive duše

Svevišniji, slavni Bože, obdario si ovaj svijet ljudima poput Veronike koji imaju osjetljivo srce za nevolju i potrebu drugih, koji ne ispituju prije nego će pomoći zašto je netko u nevolji, nego jednostavno prihvaćaju da svaki potreban čovjek zaslužuje naše suosjećanje i pomoć. Takvi svjedoci među nama bili su naši svećenici glagoljaši, brojni redovnici, a napose franjevci. Tu su u novije vrijeme posebno biskup Lang, Majka Terezija (s. Marija Krucifiksa, s. Marija od Propetoga Petković....) i brojni naši karitativni djelatnici. Daj i nama srce bogato ljubavlju i dobrotom koje će otkrivati potrebe u našoj sredini i u našem narodu da budu svjedoci Tvoje ljubavi koju si pokazao u Isusu Kristu i one koja je progovorila po svetoj Veroniki. Amen.

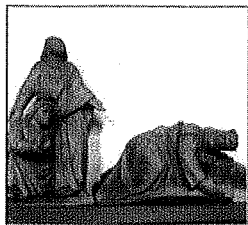
Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Zarad grijeha svoga puka
gleda njega usred muka
i gdje bičem bijen bi.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

SEDMA POSTAJA

Isus pada drugi put pod križem

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.

Isusova duša

«Zlostavljahu ga, a on puštaše, i nije otvorio usta svojih. Ko janje na klanje odvedoše ga; ko ovca, nijema pred onima što je strižu, nije otvorio usta svojih.» (Iz 53,7).

Duša Hrvata u 14. stoljeću

Tvoj smo narod, o Gospode, ali nerijetko smo u duhu daleko od Tebe. Pred licem Tvojim, Raspeti, motrimo stoljeće u kojemu moćniji pojedinci Hrvata - u nedostatku povezane samostalne hrvatske države - igraju unutarnju igru prevlasti nad hrvatskim pokrajinama: od knezova bibrirskih, Nelipića i Babonića, do kralja Tvrtka i Hrvoja Vukčića Hrvatinića, pa Nikole Gorjanskoga, Ivaniša Horvata i Ivana Paližne. Izvana pak, Hrvatska je plijen na koji opet s požudom gledaju moćni vladari iz Mletaka, Napulja i Mađarske. Samo mala Dubrovačka republika uspješno čuva slobodu, razvija trgovinu - na kopnu i na moru - i uljepšava grad sv. Vlaha.

Najteže od svega je upad Turaka u Bosnu koncem ovoga stoljeća. Dogodio se početak zala koji će u čitavoj povijesti Hrvata ostaviti najteže posljedice. Ali, po daru Providnosti, baš u Bosni, franjevci se, prvo kao misionari, potom kao redoviti dušobrižnici, stapaju s vjernim pukom. U misionarskom poslanju je i ljubitelj Tvojega križa, gorljivi Nikola Tavelić.

U Zagrebu djeluje drugi sveti čovjek, bl. Augustin Kažotić.

Brojni bijahu padovi naši, ali su još brojniji oni duhom jaki koji podižu slabe. Po takvima duša Hrvata sve dublje uranja u snagu Tvoga Evanđelja, a u Tvojjoj majci nalazi sve bližu najvjerniju odvjetnicu i zagovornicu. Tvoja kalvarijska muka i boli prežalosne Tvoje majke bijahu sve draža duhovna hrana za jednostavni puk Hrvata. Brojne bratovštine u tome vrše spasonosnu ulogu. Iz takva duhovna ozračja izišle su nebrojene dirljive molitve.

Molitva za žrtve ratova na našem prostoru

Područje naše domovine bilo je i u ovom stoljeću poprište krvavih i dugih ratova, ali i područje brojnih svjedočanstava vjere i ljubavi, čak i prema neprijateljima. Vjerujemo da su njihova molitva i žrtva dospjele pred tvoje lice i da si nam i zbog njih dao snagu da se ponovno dignemo i da krenemo dalje. Hvala ti, Gospodine, na tome, a hvala i svima onima koji su svojim padom izmolili nam snagu da naš narod nastavi svoj povijesni hod. Amen.

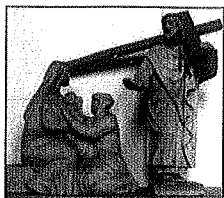
Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Gleda svoga milog Sina,
ostavljena sred gorčina
gdje se s dušom podijeli.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

OSMA POSTAJA

Isus tješi jeruzalemske žene

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu
svijet otkupio.

Isusova duša

«Za Isusom je išlo silno mnoštvo svijeta, napose žena, koje plakahu i naricahu za njim. Isus se okrenu prema njima pa će im: Kćeri Jeruzalemske, ne plačite nada mnom, nego nad sobom plačite i nad djecom svojom» (Lk 23,27-29).

Duša Hrvata u 15. stoljeću

Dokle, o Gospode, dokle će nas neprijatelji tlačiti? Proživljavamo najtužnije stoljeće u dosadašnjoj povijesti Hrvata. Sve nemoćnija iznutra, sve ugroženija izvana, Hrvatska nam krvari na sve strane. Što je mogla siromašna Bosna pred strašnom turskom silom? Kralj Stjepan Tomašević – nakon što mu pomoć uskratiše i Ugari i Mleci i Dubrovčani – zaiska savjet i pomoć u oca kršćanstva, u rimskoga biskupa. Ali, moćnici ovoga svijeta ne poslušашe ni namjesnika Kristovoga. Godine 1463. Bosna, nemoćna da sili turskoj otpor daje, pade u ropstvo za stoljeća mnoga. Nije trebalo mnogo vremena i dogodi se druga strašna muka: duboko u Hrvatskoj, ovdje na Krbavskom polju, 9. rujna 1493., od strašne turske ruke pogibe veliki broj hrvatskoga ljudstva i hrvatskoga plemstva. Ti si, o Gospode, čuo jauk majki nad poginulim sinovima, plač žena i djece nad poginulim muževima i očevima. Bol je pregolema u Hrvatskoj, jer „Turci nalegoše na jazik hrvatski (...) robljahu vse zemlje hrvatske i slovinske (...) domi božje paleće ognjem i oltari Gospodnje razdružujuće»; «tagda pobeždena

bisi čest krstjanska», - kako zapisa rastuženi svjedok, vjerovjesnik Tvoj, o Gospode, glagoljaš pop Martinac.

Tvoje vjerne duše ipak ne posustaju. Franjevci u Bosni postaju «ujaci» ugnjetavanoga puka, pružajući mu ono što sila osvajača ne može osvojiti: Isusovu Radosnu vijest i kršćansku svijest. Na prostorima gdje djelovahu popi glagoljaši, umnažaju se bogoslužne knjige, već odavna rukom pisane, potom tiskane, pa godine 1483., svete za naše bogoslužje, izlazi hrvatski-glagoljski prvotisak, Misal po zakonu rimskoga dvora. Nedjeljno bogoslužje više od svega tješi i diže dušu Hrvata.

Molitva za priznanje vlastitih grijeha

Gospodine Isuse Kriste, i u času teškog trpljenja nisi ljude molio da te sažalijevaju nego da žale zbog grijeha u sebi i u drugima. U svom povijesnom hodu mi smo mnogo griješili i na taj način pridonijeli i svojoj nevolji i nevoljama svoje braće. Molimo te da uvijek imamo snage priznati pred Tobom i pred ljudima počinjeni grijeh, pokajati se za njega i moliti za oprostjenje one koje smo uvrijedili ili nanijeli im štetu. Vjerujemo da ćemo, praštajući drugima, biti u svijetu kvasac koji će na druge prenositi krjepost praštanja i molitve za oprostjenje. Amen.

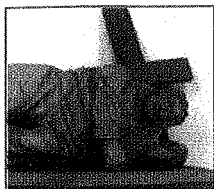
Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Vrelo milja, slatka Mati,
bol mi gorku osjećati
daj da s tobom procvilim.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

DEVETA POSTAJA

Isus pada treći put pod križem

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.

Isusova duša

*«A sada kad posrnuh ja, oni se raduju,
skupiše se protiv mene da udare iznenada,
i bez prestanka oni me razdiru. (Ps 35,15)*

Duša Hrvata u 16. stoljeću

Smiluj se, Gospodine Isuse, smiluj se narodu koji se zove Tvojim kršćanskim imenom. Neprijatelji Tvojega imena nesmiljenom žestinom nastavljaju osvajati hrvatske pokrajine i gradove. Nakon pada Bosne i Hercegovine, Turci osvajaju krajeve i gradove u primorju, zalijeću se i na otoke srednje Dalmacije. Zbog siline najezde neprijateljske, sve je slabiji otpor branitelja. Događa se još jedan veliki poraz, onaj u bitci na Mohaču, 29. kolovoza 1526., kada Turci prodriješe u Srijem i Slavoniju, te u ugarske ravnice. Sve manje brojni Hrvati godine 1527. stavljaju se pod krunu Habsburgovaca, ali Turci i dalje osvajaju hrvatske krajeve. Nekoć velika i moćna hrvatska država naša stiješnjena je u «ostatke ostataka» («Reliquiae reliquiarum»). Tek joj dadoše utješan častan naslov «Antemurale christianitatis» («Predziđe kršćanstva»). U takvoj je mucii Tvoj vjerni sluga, naš Marko Marulić, u molitvi «Suprotiva Turkom» sućutno posvjedočio: «Niki su prognani iz baščine svoje,/ a niki pognani u sužanjstvo stoje. / Taj plače dičicu, taj muža, taj žene,/ plače brat sestricu, a sestra braca nje./ Tebi vapijemo, tužeći u plaču: / Tvoji smo, a ginemo, pogani nas tlaču».

Pored takvih zuluma i zala izvana, zbivaju se i nemili nutarnji sukobi. Plemićka gospoda ne pokazuju razumijevanja prema stanju malenih, prema pravima seljaka kmetova, naše narodne većine. Pred Tvojim se licem, Raspeti, spominjemo godine 1573., kad izbije seljačka buna, koja završi ne manje zvjerski nego li je to radila osvajačka turska ruka.

Po daru Providnosti, konac stoljeća donosi znakove ohrabrenja. Hrvatska sabire preostale snage, što osobito potaknu Hrvatski sabor pozivom na svenarodni ustanak. Bijaše to godine 1592., a već naredne godine, 1593., kod Siska izvojsiti pobjedu nad Turcima, te je mogao uskliknuti:»In Deo vinci!» - «U Bogu pobijedih!»

Izmučeni puk kršćanski svejedno ide naprijed. Ti mu šalješ nove dragovoljne Cirence: isusovce. Oni osnivaju gimnazije i visoka učilišta, objavljuju duhovne i teološke knjige za učene i za manje učene.

Molitva za ustrajnost do kraja

I treći put si, Isuse Kriste, pao na svom križnom putu. Ni to te nije zaustavilo na putu do pobjede nad svakim zlom – na križu. Zacijelo te je boljelo vidjevši kako neki uživaju u tvojim mukama. Toliko puta smo i sami osjetili tu bol i bili u napasti da pomislimo kako tada imamo i mi pravo na mržnju. Hvala ti što si nam dao milost da ne podlegnemo kušnji. Ojačaj nas, Kriste, da nikada ne doživimo da mržnja odnese pobjedu u našem srcu. Amen.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Neka ljubav srca moga
gori sveđ za Krista Boga,
da mu u svem omilim.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

DESETA POSTAJA

Isusa svlače

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.

Isusova duša

«Vojnici uzeše njegove haljine i razdijeliše ih na četiri dijela: svakomu vojniku po jedan dio. Uzeše i njegovu donju haljinu. To se dogodi da se ispuni riječ Pisma: Razdijeliše među se haljine moje; za odjeću moju baciše kocku.» (Iv 19,23-24).

Duša Hrvata u 17. stoljeću

Hoće li nam, o Raspeti, hoće li nam svanuti bolji dani? Učinilo nam se je da Hrvatska kroči prema boljoj budućnosti. Neprijatelji Tvojega imena, osvajači, prisiljeni su na sve češći ustuk. Europski se narodi - doduše, izdaleka - vesele zaustavljanju ubojitih osvajača. Carski Beč Hrvatsku pomaže sračunato, osnivanjem Vojne krajine umanjuje joj unutarnju snagu, ionako slabu. Tada opet, značajnija podrška duhovnom razvoju dolazi iz katoličkoga središta, iz Rima. Početkom stoljeća, osniva se Kongregacija «de Propaganda fide» («za širenje vjere»), koja postaje veoma značajna podrška za duhovno uzdizanje osiromašenih i ispaćenih naroda od turskih osvajača. Važnu ulogu u takvom usmjerenju Apostolske Stolice vrše naši učeni svećenici i redovnici. Među takvima se posebno ističe isusovac Bartul Kašić. Taj se učeni redovnik daje svim silama na izdavanje bogoslužnih knjiga, prevodi Sveto Pismo na hrvatski, piše hrvatsku gramatiku.

Teški događaj gušenja pravednih naših težnji dogodio se tužnoga dana 30. travnja 1671. godine, kad su u Bečkom Novom Mjestu pogubljeni ban Petar Zrinski i Franjo Krsto Frankopan, časni voditelji težnje hrvatske samosvojnosti. Tako, uz nebrojene mučenike u obranu protiv već stoljetnih najezdi osvajača sa sva četiri vjetra lijepe nam Domovine, u mučeničku se povorku Hrvata ubroji pogubljeni vrh hrvatskoga vodećega plemstva. Tada je na tom hrvatskom kalvarijskom mjestu skinuto s Hrvatske dostojanstvo njezinih vođa i zaštitnika, ostala je gola i nezaštićena sa svih strana. Narod Hrvata osjetio se posve skrhan bôlju, ponižen i ogoljen kao Ti, o Raspeti.

Molitva za poštivanje ljudske osobe i ljudskog tijela

Tvoji su te neprijatelji, Isuse, svukli da pokažu kako si pred njima slab i nemoćan, da ponize tvoje tijelo i tvoju osobu. Kako je teško naći se u takvim okolnostima kada drugi smatra da ima pravo oduzeti ti tvoju domovinu, tvoj zavičaj, tvoju kuću, tvoje najmilije, sve što imaš oko sebe i na sebi, kada smatra da je neograničeni tvoj gospodar; da može tvoje imanje uništavati, kada se može s tvojim poštenjem izrugivati. Ne dopusti, Gospodine, da se mi ikada tako postavimo prema drugima, a zaštititi nas da nam se nikada više tako nešto ne dogodi. Amen.

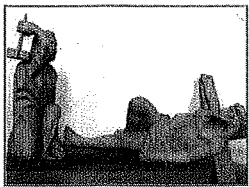
Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Rane drage, Majko sveta,
Spasa za me razapeta
tisni posred srca mog.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

JEDANAESTA POSTAJA

Isusa pribijaju na križ

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.

Isusova duša

«Kada dođoše na mjesto zvano Lubanja, tu razapeše njega i zločince, jednoga s desne, a drugoga s lijeve strane. A Isus je molio: Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine!» (Lk 23,33-34)

Duša Hrvata u 18. stoljeću

Tvoj mali narod, o Raspeti, i zemlja koju nam je Tvoja providnost udijelila, opet je plijenom moćnika ovoga svijeta. Kontinentalna Hrvatska pod Bečom, obalna pod Venecijom. U naše krajeve nadošla su i Napoleonova osvajanja, četvrta velika sila u tom vremenu. Tako su, ustvari, Hrvati pod teškom rukom sa «sva četiri vjetra: na istoku su Turci, na zapadu Venecija, na sjeverozapadu Austrija, a s jugo-zapada dolazi Francuska. To je kruti križ na koji se i sada pribija Hrvatsku. Što može, što smije raditi obični hrvatski čovjek? Dok velike europske zemlje – usprkos međusobnih ratova – napreduju na mnogim područjima, Hrvatskoj se daruju mrvice za razvoj. Ništa se velikoga ne može ni dogoditi u unutarnjem napretku. Siromaštvo pritišće stoljećima izmučeno hrvatsko pučanstvo. Uz to, u austrijskoj Hrvatskoj, Car Sakristan, kako ga prozvaše zbog uplitanja u unutar crkvene stvari, Josip II., izdaje nečuvenu naredbu: dokida red Pavlina, u tom vremenu veoma utjecajnoga u puku, poznatoga po učenosti i školstvu.

Na području pak glagoljaške Hrvatske, popi glagoljaši ne posustaju u jednostavnom pastoriziranju puka,

te je jedan od njih, Matija Antun Kuhačević iz Senja, mogao napisati:»Glagoljite, žitkom svemu peldu stadu,/ u svakoj prigodi lip miris gradu«. Isti Kuhačević, u jedini, očituje duboku svijest popa glagoljaša:»Ni bil politikus, ni štal Machiavela,/ s tim priprosta bihu sva njegova dela»./.../ Vendar je dobro znal, s kih stran vitri pušu,/ i ka dela rese, a ka rane dušu.»

U južnom pak kraju naše Domovine, vedri duh fra Andrije Kačića Miošića, pučkom pjesmom sokolio je dušu naroda, učeći ga istovremeno i povijesti i ulijevajući mu nadu za budućnost.

Za ljude koji stalno trpe nepravedne udarce.

Gospodine Isuse Kriste, nakon teškog križnog puta, trebao si podnijeti boli pribijanja na križ. Oni koji su te pribijali hladno su odrađivali naređeni zadatak.

Nažalost, toliko puta se dogodi da se pravda pribija na križ sramote, da se lopovluk prodaje za poštenje, a da pravednik bude progonjen, pošten odbačen i prezren. Onaj koji je i život svoj izvrgao opasnosti za druge, da ga u kut stave ljudi koji su se u vrijeme opasnosti nalazili u sigurnom skloništu. Daj nam, Gospodine, snage da nikada ne posumnjamo u vrijednost i pobjedu istine i pravde. Amen.

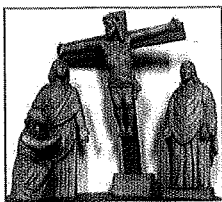
Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Neka dođu i na mene
patnje za me podnesene
Sina tvoga ranjenog.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

DVANAESTA POSTAJA

Isus umire na križu

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.

- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.

Isusova duša

«Tada Isus viknu jakim glasom: Oče, u ruke Tvoje predajem duh svoj. To reče, i izdahnu. Kad stotnik vidje što se zbiva, stade slaviti Boga i reče: Zaista, ovaj čovjek bijaše pravednik!» (Lk 23,46-48).

Duša Hrvata u 19. stoljeću

Do smrti smo kušani, o Raspeti, u svim svojim krajevima. Da nisi bio uz nas, sve bi nas žive pogubili. U krugu sve brojnijih kulturnih djelatnika, buditelja narodne svijesti, katolička Crkva, sada još zauzetije, nastavlja svoje duhovno i kulturno poslanje. Niču brojni izdavački pothvati, podjednako učenih i pučkih izdanja. Redovnički pučki misionari, u svim hrvatskim krajevima, zanosno navještaju Evanđelje, napose u korizmenom vremenu. Posvuda su veoma žive pučke bratovštine i pobožna katolička društva. Pobožnost križnoga puta prihvaća se u hrvatskih katolika kao na najpogodnijem duhovnom tlu. Isusova muka i smrt na križu je već stoljećima utkana u dušu puka i Hrvatima znači istinsko duhovno uporište u mučnom hodu njihove povijesti. Pobožni hrvatski puk prati Isusa na njegovu kalvarijskom putu, jer u isti mah osjeća da si Ti, Isuse, s njime na njegovu kalvarijskom putu. Ti si umro na križu da svi narodi žive u miru i u dobru.

I u Istri, već dugo raspetoj od velikih susjeda, usprkos pritisnutosti vjekovnoga duha Hrvata, hrabri i sveti

biskup Juraj Dobrila podiže duh svom vjernom puku i traži prava za hrvatsko pučanstvo koje na ovim prostorima živi od davnina. Pokrajinskom (talijanaškom) Saboru u Poreču odvažno piše:»Prošlo je 12 vjekova i ostali su Slaveni (Hrvati)... Molim sabor, da uzme u obzir, da smo mi u teškim vremenima i da je grijeh sijati neslogu. Slavenski narod spava, ali tko spava nije umro. Tko spava, može se probuditi, i kad se probudi, mogao bi to učiniti na način, koji bi bio možda neugodan za talijanski element. Molim zato da budete pravedni.»

Molitva za one koji umiru osamljeni

Bilo ih je, Isuse, na tisuće koji su te oduševljeno slijedili. Njihov broj je naglo pao kada si bio optužen, ali je ipak uza te ostalo još nekoliko najbližih, a na prvom mjestu tu je bila tvoja majka Marija. No i u tom času osjećao si blizinu svoga Oca u čije si stvaralačke i oživljujuće ruke predao duh svoj, samoga sebe. Mnoga naša braća umirala su osamljeno, odvojena od ikoga od svojih, u raznim Jazovkama i Hudim jamama. Vjerujemo da je nebeski Otac i njihovu dušu primio u svoj zagrljaj, a nama dao nadu da će i nas primiti u svakoj prilici iz koje ga zazovemo. Molimo ga da nas očuva od smrti osamljenika, a ako se i to dogodi, da nam ne sakrije svoje milostivo lice, nego da čujemo njegov očinski poziv: „Uđi u radost Gospodara svoga!“ Amen.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Daj mi s tobom suze livat,
Raspetoga oplakivat,
dokle diso budem ja.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

TRINAESTA POSTAJA

Isusa skidaju s križa

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Isusova duša

«Kada dođoše k Isusu i vidješe da je već mrtav, njemu ne prebiše golijeni, nego mu jedan od vojnika kopljem probode bok i odmah poteče krv i voda.» (Iv 19, 31-34)

Duša Hrvata u 20. stoljeću

Stoljeće još jednoga nepravednoga i nametnutoga udruživanja, dvaju svjetskih ratova koji su i na našim prostorima imali tužna bojišta. Novi oblici podjarmljivanja i gušenja mnogostoljetne narodne svijesti i ponosa. Takva svijest urasta, nažalost, unutar samih Hrvata, u krvavu vezu s dva bezbožna politička sistema, oba daleko od Tvojega Evanđelja: s jedne strane s nacizmom, što je ostavilo mrlju na časnoj povijesnoj težnji hrvatskoga naroda za ostvarenjem vlastite države; s druge strane s komunizmom, koji je podržao izvršenje najbrojnijega pogubljenja Hrvata u čitavoj svojoj povijesti, u Križnom putu do Bleiburga i u brojnim jamama po Hrvatskoj i Sloveniji, gdje kosti ostaviše premnogi Hrvati.

Poput Majke Tvoje pod križem, Hrvati su duboko pritisnuti križem čitavoga narodnoga bića.

Još jednom, u takvu stanju duha, stajat će uz narod Tvoja Crkva, tužna s još tužnijim pukom. U doista najtežim časovima – onima u vremenu i neposredno nakon Drugoga svjetskoga rata – hrvatski vjernici imaju svetoga nadbiskupa zagrebačkoga, blagoslovljenoga Alojzija Stepinca. Taj odani sluga Tvoj neustrašivo nosi stijeg vjere u istinu koju si Ti

objavio, i brani pravo hrvatskoga naroda na svoju državu. Osuđen i zatvoren, pravednik od nepravednoga komunističkoga suda, propovijeda hrvatskom puku i onda kad, interniran, nema slobode za navještaj Tvoga Evanđelja. Nažalost, dogodio se još jedan teški rat, u potpunom smislu Domovinski jer je iz njega niknula slobodna Domovina. Evo, još jednom, Crkva u Hrvata ima svetoga i smjeloga zagrebačkoga nadbiskupa, kardinala Franju Kuharića. Svima pak u susret došao je dva puta u kraju ovoga stoljeća sveti hodočasnik, duhovni otac katoličke Crkve, ljubitelj čovječanstva i istinski pokrovitelj Hrvata Papa Ivan Pavao II. S nama je uz naš kalvarijski križ kao Tvoja Majka, kao Ivan, kao pobožne žene. Njegov poziv na štovanje mučenika potaknuo nas je na projekt Crkve hrvatskih mučenika i zato je njegov kip pred tom crkvom.

Molitva za rastužene zbog smrti svojih dragih

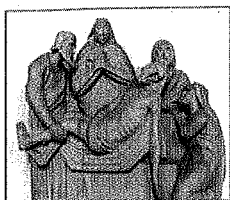
Nebeski Oče, veliku bol osjetila je majka Marija kada je u svoje krilo primila mrtvo tijelo svoga Sina. Koliko je tuga bilo u našim majkama kada su slušale tužne vijesti o stradanju njihove djece i njihovih muževa na Krbavskom polju, na Plješivici, na Mohaču, na Križnom putu, iz Vukovara, Škabrnje, Široke Kule.... Zbog muke svoga Sina i one koju su podnijeli članovi našega naroda blagoslovi našu domovinu i njezine obitelji i sačuvaj nas od tih muka, a ako nas ikada snađu daj nam snagu da svoju muku, poput Marije, pretvorimo u molitvu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*U tvom društvu uz križ stati,
s tobom jade jadovati
želja mi je jedina.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

ČETRNAESTA POSTAJA Isusa polažu u grob

- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.

Isusova duša

«Josip (iz Arimateje) uze tijelo Isusovo, povi ga u čisto platno te ga položi u svoj novi grob, koji bijaše isklesao u stijeni. Dokotrlja velik kamen na vrata i ode.» (Mt 27,59-60).

Duša Hrvata u 21. stoljeću

Prošli smo kroz oganj povijesti, o Gospode naš. Ratom teško ranjena i još nejakna država Hrvatska, kroči u svoju novu povijest. Kod postaje smo polaganja Tvojega tijela u grob. Izlazi li Hrvatska iz groba povijesnih tragedija? Jesu li bezbrojni grobovi njezinih sinova konačno urodili plodom izlaska?

Sada imamo vlastitu državu, ali ono najvrjednije u njenu narodnom biću – duh kršćanskoga vjerovanja – sada je kao nikada prije u opasnosti da se izbriše. Čini se da su osvajači mačem i oružjem u povijesnom zalasku, ali su silno ojačali osvajači duša naših. Ono najljepše što ostade u hrvatskom narodnom biću, duše naše, kaljene kroz povijest kao u talionici, sada su baš one plijen osvajačima koji se ne žele zvati takvima, već nam se nude pod krinkom oslobodilačkih boja. Boje osloboditelja krvavo upoznasmo. Zato će biti najteže od svega ako se u Hrvata dogodi zator duša. Ne, mi ne smijemo sići u grob duhovnoga zla, u grijeh nestanka, u ubijanje nerođenih. Zato je obnova u Duhu najhitnija potreba Hrvata. Ojačamo li u Duhu, u Duhu Tvomu, Isuse, u Duhu Svetomu, Tvoj i naš Otac obdarit će nas svakim blagoslovom zemaljskim i nebeskim. Tada će se u našem narodu ostvariti

molitva Rimskoga hodočasnika da se u zemlji i u narodu Hrvata proslavi ime Božje.

Molitva za one za čiji grob se ne zna

Nebeski Oče, iako su Tvoga Sina ubrojili među zločince, nije mu nepravedni sudac oduzeo ime i pravo na grob. Mnogim sinovima našega naroda izbrisano je i ime i oduzeto pravo na grob i ljudski pokop. Bilo je vremena u našoj povijesti kada je izgledalo da će nas pokopati, da ćemo nestati. Prisjetimo se Krbavske tragedije, Mohača, Bleiburga, Križnih putova, Jazovke, Macelja, Hude jame, Vukovara, brojnih jama po Hrvatskoj, Sloveniji te Bosni i Hercegovini. Mnogi su u tami jama i jaruga, u svojim teškim mukama, zazivali, Oče, tvoje sveto ime i molili za svoj narod i svoju domovinu, praštajući onima koji ne znaju što čine.

Molimo te da današnji naraštaj pronade i obilježi njihove grobove te da izrazi civilizacijsko, ljudsko i kršćansko poštovanje svima onima koji su tako nečovječno bili poniženi. Neka onaj Duh koji je Krista uskrisio i njih zahvati svojom životvornom snagom i uvede u kraljevstvo tvoga ljubljenoga Sina. Amen.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Kada dođu smrtni časi,
Kriste Bože, nek me spasi
Majke tvoje zagovor.*

*Kad mi zemlja tijelo primi,
dušu onda uzmi ti mi
u nebeski blažen dvor.*

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

ZAVRŠNA BLAGOSLOVNA MOLITVA

Iz tijeka hrvatske povijesti za hrvatsku sadašnjost i budućnost

*Blagoslovljen budi, Gospodine Isuse,
po svoj svetoj mucij i smrti svojoj,
po svjetlu slavnoga uskrsnuća svojega.
Blagoslovljen budi po vjernosti svetom krsnom
zavjetu svih naših očeva i majki, naše braće
i sestara, kojemu svetom zavjetu ostadoše vjerni
u čitavom tijeku kalvarijske povijesti naše.
Blagoslovljen budi po svima onima koji su na
častan način branili Domovinu našu,
kopno i more naše.
Blagoslovljen budi nadasve po svetim dušama
našega naroda, po svecima koji ili rese oltare
naše ili su upisani u Tvoju Knjigu života.
Blagoslovi sve koji u ovom času povijesti,
predvođeni pastirima Crkve, nastavljaju vjerno
vršiti svoj krsni zavjet vjere, sa zaufanom
molitvom da uteg vjere u narodu Hrvata
nikada ne oslabi, da nikada ne prevagne nevjera
nad vjerom Isusova Evanđelja,
zlo nutarnjega razdora nad dobrom zajedništva,
kultura smrti nad radošću rađanja
za Crkvu i za Narod.
Blagoslovljen budi na vijek.
Božanski Predvoditelju naš,
Tvoji smo i Tvoji želimo vazda ostati. Amen.*

**- Hvaljen budi Isus Krist, raspeti naš Otkupitelj!
- I njegova pod križem žalosna Majka Marija!**

Ovaj Križni put – u svojoj koncepciji izvoran – priredio je prema više bibliografskih jedinica o Bernardin Škunca. Uz opće poznata djela o povijesti Hrvata općenito i povijesti Crkve u Hrvata posebno, od posebne koristi bijahu mu sljedeće publikacije: Poslanica hrvatskih biskupa *Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata (KS, Zagreb 1976.)*; Josip Turčinović, «Skazanje» *Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata (KS, Zagreb 1984.)*; *Hrvatska povijest - ukratko, priredila Ivanka Borovac (MK, Zagreb, 2005.)*.

Napomena! U gornjem tekstu čitanja su tek neznatno preinačena, odnosno prilagođena vremenu i mjestu, a umjesto molitve Bernardina Škunca stavljena je, osim uvodne i zaključne, molitva koju je sastavio Mile Bogović. To je učinjeno kako bi se bolje istaknula poruka same postaje.

II.

KRIŽNI PUT „HRVATSKI MUČENICI“ NA UDBINI

(Napisao biskup Mile Bogović)

Uvodna molitva

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Želimo na ovom križnom putu gledati na našu povijest u duhu projekta Crkve hrvatskih mučenika, tj. istaknuti vremena i događaje kada su naša braća i sestre na ovom našem hrvatskom prostoru nosili svoj križ iz ljubavi prema Bogu i braći ljudima. Na prvom mjestu stavljamo vjerno svjedočenje do kraja za svoju vjeru, a potom također vjernost drugim uzvišenim idealima, kao zalaganje i izlaganje života za više slobode, sigurnosti i mira suvremenika i budućih naraštaja.

Nije cilj ove pobožnosti križnoga puta izazivati zgražanje nad zlodjelima koja su nam učinjena, niti nad onima koje smo mi učinili drugima, nego potaknuti u svima divljenje i zahvalnost prema onima koji su se i kao ljudi i kao kršćani na svojim životnim križnim putovima i Kalvarijama pokazali veliki. Oni su trajno svijetlo na ovim našim hrvatskim *prostorima* od prvih progona do danas, oni su naš ponos i naša istinska riznica.

*Stala plačuć tužna Mati,
gledala je kako pati,
Sin joj na križ uzdignut.*

PRVA POSTAJA

Isusa osuđuju u smrt

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Vrijeme mučeništva za cara Dioklecijana

Početak kršćanstva na našim prostorima bogat je brojnim osudama i mučeništvom kršćana. U vrijeme vladanja cara Dioklecijana (284. – 305.) kršćanstvo se već proširilo i u rimskim provincijama Dalmaciji i Panoniji. Već su se razvile i jake crkvene zajednice, napose u Saloni i Sirmiju. Kada je kod cara došlo do naglog obrata u odnosu prema kršćanima, od prijateljskog prema neprijateljskom, započeli su najjači progoni u povijesti rane Crkve. Kršćani naših prostora bili su izloženi nepravdi i nasilju. Osjetili su onu nemoć u svojem tijelu koju je prihvatio i Krist, koja se potpuno pouzdaje u Božju svemoć. Primili su taj spasonosni križ na sebe. Duje u Saloni, Demetrije i Irenej u Sirmiju, Mauro u Poreču, Kvirin Sisački u Sabariji, Polion u Cibalama (Vinkovci), ali je još mnogo više onih neznanih i do danas nepoznatih. Hrvati su baštinili plodove tog mučeničkog tla.

Molitva za sve nevino osuđene

Svemogući i dobri Bože, Tvoj je utjelovljeni Sin bio nepravedno osuđen i ubrojen među zločince. Nismo kao narod nikada bili bez mana, ali su i mnogi naši sinovi u daljnjoj i bližoj prošlosti, bili podvrgnuti nepravednom sudu i osuđeni. Takvom sudu bili su podvrgnuti brojni mučenici iz vremena Dioklecijanovih progona. Svoje sljedbenike imali su oni i u daljoj našoj prošlosti, a u novije vrijeme ističu se blaženi Alojzije Stepinac i drugi koji su vjerno svjedočili svoju vjeru i domoljublje. Zahvaljujemo ti što si svojim slugama dao odvažnosti i snagu za takvo svjedočenje jer vidimo kakva je blagodat za naš narod njihova žrtva. Oslobodi, Gospodine, sve nevino optužene nepravednog križa, a onima koji ga i dalje moraju nositi podaj snagu koju si udijelio svome Sinu i svojim mučenicima. Amen.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Dušom njenom razboljenom,
rastuženom, ražaljenom,
prolazio mač je ljut.*

DRUGA POSTAJA

Isus uzima križ
na svoja ramena

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Savez Hrvata s nasljednikom Sv. Petra

Kršćani na našim prostorima morali su prihvatiti svoj križ u vrijeme Velike seobe naroda od 4. do 7. stoljeća. Bilo je to vrijeme velikih vođa koji su sve rušili i uništavali. Bilo je opasno da se taj način vladanja nametne kao norma ljudskog ponašanja, da se izlaz nalazi u sili, nepravdi i moći. No kršćansko tlo natopljeno mučeničkom krvlju imalo je snagu dobrotom prevladati i povezati različitosti. Ono od preostalih starosjedilaca i jednom skupinom došljaka stvara novo zajedništvo pod vodstvom hrvatskih knezova i kraljeva – zajedništvo koje se zove Hrvatska. Jaki kršćanski pečat tom zajedništvu dao je ugovor da Hrvati neće osvajati područja drugih naroda a da će im pomoći Bog i nasljednik sv. Petra u Rimu kada njih netko napadne. Taj ugovor bio je poznat i na dvoru u Carigradu pa ga je jedan car zapisao. Tu pomoć Boga i Petrova nasljednika u Rimu osjetili su Hrvati i u

Domovinskom ratu. Braniteljsko-obrambeni vid hrvatske povijesti izražava i zdanje CHM prema Krbavskom polju.

Pokrštenjem Hrvati su prihvatili životni križ ne samo kao neizbježnu ljudsku patnju nego i kao put spasenja kada ga se prihvati i nosi s Kristom.

Molitva za sve koji su ponijeli križ svoga naroda

Gospodine Isuse, prihvatio si dragovoljno na sebe onaj i onakav teret i zadatak po kojem si mogao donijeti spasenje čovjeku. Naš narod tako vapi za ljudima koji će podmetnuti svoja leđa pod teške i odgovorne zadatke kako bismo postavili temelje mirnije i sretnije budućnosti. Ništa veliko ne ostvaruje se čekajući i odmarajući, treba se znati i oznojiti, treba stjecati radne navike koje su nam u proteklo vrijeme jako oslabile. Nisi se ogledao oko sebe tražeći drugoga koji bi tvoj križ ponio. Daj spremnosti i današnjem naraštaju Hrvata da učinimo sve što možemo, ne čekajući da netko drugi obavlja naše zadatke i nosi naše križeve. Amen.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*O koliko uciviljena
bješe ona uzvišena
Majka Sina jedinog.*

TREĆA POSTAJA

Isus pada prvi put
pod križem

- Klanjamo ti se, Kriste i
blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim
križem svijet otkupio.

Hrvati u središtu susreta i sukoba Istoka i Zapada

Područja na kojima se razvila hrvatska država bila su prostori plodnih susreta Istoka i Zapada, ali i poprišta brojnih sukoba jednih i drugih. Od Istoka smo dobili svoje pismo glagoljicu i pravo na vlastiti jezik u bogoslužju. Zapad nam je pomogao da se formiramo kao jedinstveni narod sa svojom državom. No pored tih blagotvornih učinaka, velike nevolje donosili su njihovi međusobni sukobi, i u vrijeme kada je na Istoku postojalo jako bizantsko carstvo, a još više kada je ondje uspostavljena turska osmanlijska vlast. Knez Zdeslav došao je na kneževsku stolicu uz pomoć Bizanta (Istoka). Njega 879. silom uklanja prozapadno orijentirani Branimir. Branimirovu državu Hrvatsku priznaje i podupire papa Ivan VIII. Zato je ta godina uklesana na ulazu u Crkvu hrvatskih mučenika. U nasljednicima sv. Petra u Rimu imat će Hrvati kroz cijelu povijest jaki oslonac sve do danas.

Među njima uvijek je bilo vjernih kršćanskih svjedoka koji su, s teškim križem na leđima, bili i ostali svijetlo na ovim našim hrvatskim prostorima i sol ovoj našoj zemlji.

Molitva za snagu da se iz svakog pada uspijemo dignuti

Ti si nas, Svemogući, pratio i onda kada smo na svojim teškim životnim putovima klonuli i padali: i u vrijeme stvaranja svoje države, u međusobnim sukobljavanjima i ratovanjima. Doživljavali smo žestoke udarce izvana, posebno u vrijeme stoljetne obrane od Turaka; da spomenemo samo neke tragične događaje iz tog vremena: pad Bosne, Krbavska tragedija, Mohač, Klis, Siget, Gvozdansko....). Hvala ti na daru što smo se mogli dignuti i nastaviti put s Tobom i sa svojom braćom. Posebno ti zahvaljujemo na žrtvama života naše braće koje su nam omogućile da imamo više mira i slobode.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Bol bolova sve to ljući
blaga Majka gledajući
muke slavnog Čeda svog.*

ČETVRTA POSTAJA

Isus susreće svoju svetu
Majku

- Klanjamo ti se, Kriste i
blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem
svijet otkupio.

U vrijeme sloma hrvatske kraljevske moći Hrvati traže majčinski Marijin pogled i podršku

U kruto i mračno vrijeme desetog stoljeća jaka je bila želja našega naroda da se susretne s pogledom vedrine i ohrabrenja. Takav pogled prepoznajemo u liku kraljice Jelene, majke sirota i udovica. Takav pogled vidjeli su naši preci još više u liku Isusove majke Marije kojoj su se u svojim molitvama okretali kao svojoj majci, što izražava i „Pralik“ koji danas štujuemo kao Gospu velikoga hrvatskog krsnoga zavjeta. Pogled ohrabrenja i utjehe bio je nadasve potreban našim precima nakon što je slavna i moćna država Hrvatska iz vremena kraljeva Petra Krešimira IV. i Dimitrija Zvonimira doživjela svoj nagli slom i pad. Kao simbol toga stradanja i pada kraljevstva ostao je Petar Svačić koji pogiba na Gvozdu 1097. godine. Nestanak središnje državne vlasti omogućio je da se u pojedincima i skupinama razviju loše sklonosti.

I tada su Hrvati tražili oko sebe poglede ljubavi i dobrote da mogu nositi svoj križ. Dakako, i oni su se nadahnjivali upirući poglede na Isusovu Majku, ali i na majku Crkvu koja je i tada i poslije bila istinski naš zaštitnik.

Zahvalnost Majci Tješiteljici i Pomoćnici

Tvorče i čuvaru svakoga čovjeka, ti si nam na našem križnom putu dao u Mariji, majci tvoga utjelovljenoga Sina, majku tješiteljicu i pomoćnicu. Njoj se vjerni hrvatski narod uvijek utjecao za moćni zagovor napose u našim svetištima: Bistrici, Sinju, Trsatu, Krasnu... Ondje su brojni hodočasnici stoljećima slušali, jasnije nego inače, glas Krista raspetoga: „Sinko, evo ti majke!“ Taj glas odjekivao je u našim obiteljima i u svim našim životnim nedaćama. Molimo te da nam nikada ne uzmanjka podrška naše zagovornice i tješiteljice.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Koji čovjek ne bi plako
Majku Božju videć tako
u tjeskobi tolikoj?*

PETA POSTAJA

Šimun Cirenac pomaže
Isusu nositi križ

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

U velikim pustošenjima za provale Mongola, Hrvati uče vrednote siromaštva

I naš narod imao je perioda u svojoj povijesti kada je morao tražiti pomoć oko sebe i oslanjati se na pomoć drugih. Sredinom 13. stoljeća imamo opet jednu provalu s Istoka na europsko tlo. Nasilnika, pljačkaša, palikuću nije mogao nitko zaustaviti. Osjećaj nemoći prekrpio je sve krajeve kojima su jurile mongolske horde. To je poljuljalo povjerenje u svaku svjetovnu vlast, u vrijednost svakog svjetskog reda i poretka. Bilo je dosta onih koji su jednostavno bježali glavom bez obzira, čuvajući samo sebe i ne misleći na druge – ni na svoje najbliže. Mnogi su se pitali hoće li pod kopitima tih osvajača biti pregažen jedan narod. U povijesti još nije do kraja razjašnjeno zašto su nas ti osvajači naglo napustili. Razrušena je zemlja i osiromašeni narod. U borbi s bijedom podmeću svoja leđa sinovi Asiškog siromaha, sv. Franje koji im otkrivaju vrijednosti križa siromaštva.

Papa Inocent IV. uvelike je tada pomogao našem glagoljaškom kleru kada je u njegove redove poslao biskupa i kanonike, najučenije ljude svoga vremena.

Molitva za pomoć u svakoj nevolji

Dragi Isuse, mnogo puta stojimo pred križem drugih ljudi kao pred nekom senzacijom i zanimljivošću. Bilo je i oko tebe ljudi koji se nisu slagali s osudom tvojih neprijatelja. No nisu znali kako ti pomoći. Pouči nas primjerom Šimuna Cirenca da u ovo vrijeme, kada su mnogi u našoj Domovini ugroženi zbog siromaštva, iznevjerenih nada i drugih nevolja, da svaki od nas potraži način kako bismo drugome pomogli nositi teret života. Amen.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Tko protužit neće s čistom
kada vidi gdje za Kristom
razdire se srce njoj?*

ŠESTA POSTAJA Veronika pruža Isusu rubac

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Optuženi zbog „bosanske hereze“

Velika stradanja izazvala je tzv. „Bosanska hereza“ koja se javlja pod imenom bosanskih krstjana, bogumila, patarena.

U vrijeme materijalno bogate Crkve javlja se na mnogo mjesta u kršćanskoj Europi pokret siromaštva. On je u novonastalim prosjačkim redovima (franjevci, dominikanci) doista obnovio, duhovno usmjerio i obogatio postojeću Crkvu, ali je u nekim krajevima – kod nas najviše u Bosni - dobio vlastitosti protesta protiv postojeće Crkve. Silnici su u borbi za svoju vlast udarali narod nemilosrdnim bičevima. Najbolja obrana i otiranje krvavog lica ispaćene Bosne bilo je širenje ispravnog kršćanskog nauka, za što su se zauzimali kršćanski misionari među kojima se ističe sv. Nikola Tavelić. Takvom poslu priključila se i bosanska Veronika, Katarina Kosača, koja je i u vrijeme boravka u Bosni i u

vrijeme svoga iseljeničkog života u Rimu mnogim svojim sunarodnjacima pružila rubac da otaru svoje izranjeno lice.

Molitva za dar osjetljive duše

Svevišnji, slavni Bože, obdario si ovaj svijet ljudima poput Veronike koji imaju osjetljivo srce za nevolju i potrebu drugih, koji ne ispituju prije nego će pomoći zašto je tko u nevolji, nego jednostavno prihvaćaju da svaki potreban čovjek zaslužuje naše suosjećanje i pomoć. Takvi svjedoci među nama bili su naši svećenici glagoljaši, brojni redovnici, napose franjevci. Tu su u novije vrijeme posebno biskup Lang, Majka Terezija (s. Marija Krucifiksa, s. Marija od Propetoga Petković...) i brojni naši karitativni djelatnici. Daj i nama srce bogato ljubavlju i dobrotom koje će otkrivati potrebe u našoj sredini i u našem narodu da budu svjedoci Tvoje ljubavi koju si pokazao u Isusu Kristu i one koja je progovorila po svetoj Veroniki.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Zarad grijeha svoga puka
gleda njega usred muka
i gdje bičem bijen bi.*

SEDMA POSTAJA

Isus pada drugi put
pod križem

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Muke naroda za vrijeme građanskog rata u 14. stoljeću.

Teške nevolje i međusobni sukobi velikaša pritisnuli su naš narod u drugoj polovici 14. stoljeća nakon smrti hrvatsko-ugarskog kralja Ludovika (1382.). Cijela država postala je ratno poprište na kojem su se nemilosrdno međusobno optuživali i borili donedavno tvrdi saveznici. Taj hrvatski jal postat će naš svagdanji križ sve do danas. Jednako tako postalo nam je prirodno omalovažavati svoje vođe i branitelje i služiti stranim moćnicima na štetu vlastite braće. Hrvatska je bila pred ponovnim padom jer su Turci bili već pred vratima. Jednu od sukobljenih strana predvodio je kralj Žigmund. On je obećao da će svim svojim protivnicima oprostiti i pozvao ih je na sabor u Križevce i ondje ih u veljači 1397., na prijeveru sve posmicao. Zato se taj sabor često naziva Krvavi sabor u Križevcima. Bio je to pad iz kojega se hrvatski narod teško podigao.

Molitva za žrtve ratova na našem prostoru

Područje naše domovine bilo je i u ovom stoljeću poprište krvavih i dugih ratova, ali i područje brojnih svjedočanstava vjere i ljubavi, čak i prema neprijateljima. Vjerujemo da su njihova molitva i žrtva dospjele pred tvoje lice pa si nam i zbog njih dao snagu da se ponovno dignemo i krenemo dalje. Hvala ti, Gospodine, na tome, a hvala i svima onima koji su nam svojim padom izmolili snagu da naš narod nastavi svoj povijesni hod.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- Smiluj nam se, Gospodine!
- Smiluj nam se!

*Gleda svoga milog Sina,
ostavljena sred gorčina,
gdje se s dušom podijeli.*

OSMA POSTAJA Isus tješi jeruzalemske žene

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Ostaci ostataka Hrvatskog kraljevstva u Stogodišnjem ratu

Isus je i u vrijeme svoje najveće muke imao snage širiti utjehu i nadu oko sebe. Takvi su prava svjetlila u tami.

Fra Ivan Tomašić je zapisao da je ovdje na Krbavskom polju 9. rujna 1493. bio „rasap hrvatskog kraljevstva i tu je čitavo hrvatsko plemstvo izginulo“. Palo je više od 10.000 branitelja. Nakon toga narod je sto godina živio u ratnim mukama. Vapio je za pomoći, ali je slabo dolazila od onih koji su pomoći mogli. „Turci navališe na jazik (narod) hrvatski!“ - vapi u svojoj molitvi pop Martinac. No usred tih nevolja bilo je onih koji su poput Krista patnika širili oko sebe utjehu i nadu, koji su upozoravali da je u prvom redu grijeh ono čega se treba bojati i što treba oplakivati. Među njima ističe se modruški biskup Šimun Kožičić Benja.

Hrvati su u toj vjekovnoj borbi dobili naziv „Antemurale Christianitatis“ (Predziđe kršćanstva), ali su taj naslov platili brojnim žrtvama i za kršćanstvo i za Europu. No i ne treba očekivati da će nam u ovom svijetu sve zasluge biti naplaćene!

Molitva za priznanje vlastitih grijeha

Gospodine Isuse Kriste, i u času teškog trpljenja nisi ljude molio da te sažaljavaju nego da žale zbog grijeha u sebi i drugima. U svom povijesnom hodu mi smo mnogo grijeshili i time pridonijeli i svojoj nevolji i nevoljama svoje braće. Molimo te da uvijek imamo snage priznati pred tobom i pred ljudima počinjeni grijeh, pokajati se za njega i moliti za oprostjenje one koje smo uvrijedili ili nanijeli im štetu. Vjerujemo da ćemo praštajući drugima biti u svijetu kvasac koji će na druge prenositi krjepost praštanja i molitve za oprostjenjem.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Vrelo milja, slatka Mati,
bol mi gorku osjećati
daj da s tobom procvilim.*

DEVETA POSTAJA

Isus pada treći put pod križem

- Klanjamo ti se, Kriste i
blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim
križem svijet otkupio.

Godine 1463. „Bosna šaptom pade!“

Teški pad našega naroda zbio se 1463. kada su Turci srušili Bosansko kraljevstvo. Od evropskih vladara dolazile su garancije da će u slučaju turskog napada poslati pomoć. Ta obećanja pokazala su se lažnim. Organiziranog jačeg otpora nije bilo pa se proširila izreka: Bosna šaptom pade! Kralju je novi gospodar dao odrubiti glavu. Utjehu je Bosni htio donijeti papa Pijo II: ali ga je smrt spriječila. Bosna nakon toga više stoljeća neće biti smatrana kršćanskim područjem, ali je i dalje u njoj živjelo mnogo kršćana koji su u teškim okolnostima svjedočili i dalje svoju vjeru u Isusa Krista. Nema veće zajednice vjernika u Bosni i Hercegovini koja nije imala ponekog pravog mučenika, iako nije službeno takvim proglašen. Takva svjedočanstva ne samo da su u ono vrijeme davala snagu kršćanima i kršćanskim zajednicama,

nego i danas snažno utječu na vjeru bosanskih i hercegovačkih kršćana.

Molitva za ustrajnost do kraja

I treći put si, Isuse Kriste, pao na svom križnom putu. Ni to te nije zaustavilo na putu do tvoje pobjede nad svakim zlom – na križu. Zacijelo te je boljelo vidjevši kako neki uživaju u tvojim mukama. Toliko puta smo i sami osjetili tu bol. Gledajući to zlo pred sobom bili smo katkada u kušnji pomisliti kako je to granica kada se stiče pravo na mržnju. Hvala ti što si nam dao milost da ne podlegnemo kušnji. Ojačaj nas, Kriste, da nikada ne doživimo da mržnja odnese pobjedu u našem srcu. Amen.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Neka ljubav srca moga
gori sveđ za Krista Boga,
da mu u svem omilim.*

DESETA POSTAJA Isusa svlače

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Križni put Hrvata u Prvom svjetskom ratu i nakon njega

U prvom svjetskom ratu srušena je država (Austroougarska) u kojoj su živjeli i Hrvati. Hrvati nisu bili bilo gdje u svijetu nego gotovo cijelo vrijeme rata na bojišnici i uz nju. Često su se borili protiv onih s kojima će poslije živjeti u istoj državi (Jugoslaviji). Država u koju su ušli doista ih je u pravnom smislu ogolila i oduzela sve elemente državnosti tako da su se u novom okruženju osjećali sa svih strana ugroženi. Koji se nisu slagali s takvom „pravdom“ bili su proganjani, a neki i ubijeni. Tako nastrada i najutjecajniji političar Stjepan Radić. Progonjeni su i mnogi intelektualci, a neki i ubijeni kao Milan Šufly. Kod mnogih Hrvata poraslo je, nažalost, uvjerenje da je stvorena zajednica nepotrebna, čak nesnosna, što će pokazati svoje tragične posljedice i brojne žrtve u narednom ratu.

Molitva za poštivanje ljudske osobe i ljudskog tijela

Tvoji su te neprijatelji, Isuse, svukli da pokažu kako si pred njima slab i nemoćan, da ponize tvoje tijelo i tvoju osobu. Kako je teško naći se u takvim okolnostima kada drugi smatra da ima pravo oduzeti ti tvoju domovinu, tvoj zavičaj, tvoju kuću, tvoje najmilije, sve što imaš oko sebe i na sebi, kada smatra da je neograničeni tvoj gospodar; da može tvoje imanje uništavati, kada se može s tvojim poštenjem izrugivati. Ne dopusti, Gospodine, da se mi ikada tako postavimo prema drugima, a zaštititi nas da nam se nikada više takvo zlo ne dogodi. Amen.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Rane drage, Majko sveta
Spasa za me razapeta
tisni posred srca mog.*

JEDANAESTA POSTAJA

Isusa pribijaju na križ

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Nastanak Iseljene Hrvatske

Udarci koje su doživjeli u vlastitoj domovini prisilile su mnoge Hrvate krajem 19. i u 20. stoljeću na traženje sigurnijeg i boljeg života u drugim državama i među drugim narodima. Prije toga najveći iseljenički val bio je u vrijeme ugroze od Turaka i svoje vrhunce imao je od Krbavske tragedije 1493. do pobjede pod Siskom 100 godina poslije (1593.). U to vrijeme selio se i Križ krbavskih biskupa pa ga možemo uzeti kao simbol naše raseljenosti. Danas, gotovo, ne postoji zemlja u kojoj nema Hrvata iz vremena ekonomske emigracije zadnjih 130 godina. Možemo reći da su brojčano blizu domovinska i iseljena Hrvatska. Jedno je nepobitno: gdje god su se Hrvati kao zajednica očuvali, bilo je to zahvaljujući djelovanju katoličkih svećenika koji su uvijek nosili križ svoga naroda. Zato neka križ bude simbol našeg duhovnog zajedništva.

Za ljude koji stalno trpe nepravdne udarce

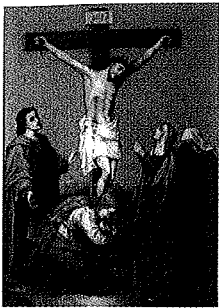
Gospodine Isuse Kriste, nakon teškog križnog puta, trebao si podnijeti boli pribijanja na križ. Oni koji su te pribijali hladno su odrađivali naređeni zadatak.

Nažalost, toliko puta se dogodi da se pravdu pribija na križ sramote, da se lopovluk prodaje za poštenje, da pravednik bude progonjen, pošten odbačen i prezren. Onaj koji je i život svoj izvirgao opasnosti za druge, da ga u kut stave ljudi koji su se u vrijeme opasnosti nalazili u sigurnom skloništu. Daj nam, Gospodine, snage da nikada ne posumnjamo u vrijednost i pobjedu istine i pravde. Amen.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Neka dođu i na mene
patnje za me podnesene
Sina tvoga ranjenog.*

DVANAESTA POSTAJA

Isus umire na križu

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Križ Drugog svjetskog rata i poraća

Mnogi su slijedili i slušali Isusa, ali kada mu je bilo najteže bolno je osjećao ostavljenost i napuštenost. Čak je izgledalo da ga je i sam Bog ostavio. „Ako si Sin Božji, siđi s križa!“ Zato je kroz svoju ljudskost zavapio: „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“ U životu svakog pojedinca ima časova osjećaja duboke ostavljenosti. Jednako smo i kao narod imali mnogo takvih časova, posebno u Drugom svjetskom ratu i poraću. Bila je to smrtna muka. Bilo je nažalost plaćenika koji su kao doušnici pomagali mučiteljima, kao i onih koji su izbjegavali susrete s nevino osuđenima. Bilo je mnogo očajnih krikova, ali i skrušenih molitava, raširenih nemoćnih ruku poput Kristovih ruku na križu, šapćući molitvu: U ruke tvoje, Gospodine, predajem i sebe i svoju djecu i cijelu obitelj – jer druge zaštite nemam! Ta je molitva, zacijelo, imala svoju snagu

i napajala nove naraštaje utjehom i nadom.

Molitva za one koji umiru osamljeni

Bilo ih je, Isuse, na tisuće koji su te oduševljeno slijedili. Njihov broj je naglo pao kada si bio optužen, ali je ipak uz tebe ostalo još nekoliko najbližih. Na prvom mjestu tu je bila tvoja majka Marija. No i u tom času osjećao si blizinu svoga Oca u čije si stvaralačke i oživljujuće ruke predao duh svoj, samoga sebe. Mnoga naša braća umirala su osamljena, odvojena od ikoga od svojih, u raznim Jazovkama i Hudim jamama. Vjerujemo da je nebeski Otac i njihovu dušu primio u svoj zagrljaj, a nama dao nadu da će i nas primiti u svakoj prilici iz koje ga zazovemo. Molimo ga da nas očuva od smrti osamljenika, a ako se i to dogodi da nam ne sakrije svoje milostivo lice, nego da čujemo njegov očinski poziv: „Uđi u radost Gospodara svoga!“

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Daj mi s tobom suze livat,
Raspetoga oplakivat,
dokle diso budem ja.*

TRINAESTA POSTAJA

Isusa skidaju s križa

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Križ Domovinskog rata

Za sve one koji su Isusa voljeli, u nj polagali nadu, bila je neopisiva bol u spoznaji da je njegovo tijelo mrtvo. Suočiti se s činjenicom smrti voljene osobe, nije nikome lako. Hrvatski narod mogao se slobodno suočiti sa stradanjima Drugog svjetskog rata i poraća tek kada je nastao novi – obrambeni domovinski rat. O našim žrtvama i mučenicima širile su se laži kao što je bilo na tvom suđenju i kada su neki nakon tvoga uskrsnuća govorili da su tvoje tijelo apostoli krišom odnijeli na drugo mjesto. Mi smo istinu o Bleiburgu i Križnom put, Maceljskoj šumi, Jazovki, Širokom Brijegu i drugim jamama i stratištima mogli doznati tek uspostavom hrvatske samostalne države. No za tu je trebalo uložiti patnju i križne putove Vukovara, Škabrnje, Gospića i brojnih drugih uništenih gradova i sela, križne putove izbjeglica i prognanih.

Molitva za rastužene zbog smrti svojih dragih

Veliku bol osjetila je tvoja majka Marija kada je u svoje krilo primila tvoje mrtvo tijelo. Koliko je tuga bilo u našim majkama kada su slušale tužne vijesti o stradanju njihovih dragih. Zbog muke svoga Sina i one koju su podnijeli članovi našega naroda blagoslovi našu domovinu i njezine obitelji i očuvaj nas od takvih muka, a ako nas ikada snađu daj nam snagu da svoju muku, poput Marije, pretvorimo u molitvu.

Gledajući na tvoj otvoreni grob, Isuse, sa zahvalnošću se okrećemo prema svima onima koji su mučenički stradali u prošlim ratovima. Tvoja Crkva rodila se na mjestu tvoje smrti i tvoga ukopa, molimo te da se u našem narodu ojača vjera u spasonosnu ulogu tvoje smrti i u vrijednost koju za našu sadašnjost i budućnost ima u sebi mučenička smrt naše braće.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*U tvom društvu uz križ stati,
s tobom jade jadovati
želja mi je jedina.*

ČETRNAESTA POSTAJA

Isusa polažu u grob

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si svojim svetim križem svijet otkupio.

Hrvatski mučenici na hrvatskom križnom putu

Naš poznati pjesnik ovako piše: „U katedralu, kad su teške noći, na Banov grob zna neka žena doći, s teškim križem cijele jedne nacije!“ Mjesto „na Banov grob“ mi možemo pjesmu prereći „na Kristov grob“. Došli smo u ovu našu duhovnu katedralu cijele jedne nacije. Crkva hrvatskih mučenika simbolizira sve križeve koje su naša braća hrabro ponijeli na svom križnom putu, za sebe i za svoj narod. Njihovi grobovi nisu mjesto nestanka, nego su oni pragovi za pobjednički ulazak u vječnost. Njihova povorka krenula je od sv. Venancija i sv. Duje i nije prekidana do bl. Alojzija Stepinca a nastavlja se i nakon njega. I mi smo se uključili u tu povorku uvjereni da je ključ vječne sreće i života znati živjeti i umrijeti za druge. Svi naši mučenici postali su veliki jer su u svojim mukama vjerno slijedili svoga i našega učitelja – Isusa Krista.

Molitva za one za čiji grob se ne zna

Gospodine Isuse, stojimo na zadnjoj postaji koja nam govori kako je tvoje mrtvo tijelo položeno u grob u „kojemu još nitko nije bio pokopan“. Nije bilo nepravednije osude od one kojom si ti ubrojen među zločince. Ipak, ni tvoji neprijatelji nisu ti oduzeli pravo na grob. Mnoga naša braća ubijana su i bacana u jame bez ikakvog ljudskog dostojanstva, čak su i postojeća groblja razarana i uništavana.

Molimo te, podari našem današnjem naraštaju pravi osjećaj poštovanja prema svim žrtvama nasilja i nepravde da im se priskrbi dostojan pokop i primjereno obilježje i tako izrazi civilizacijsko, ljudsko i kršćansko poštovanje svima onima koji su nečovječno bili poniženi. Neka onaj Duh koji je tebe, Kriste, uskrisio i njih zahvati svojom životvornom snagom i uvede u zagrljaj vječnoga Oca. Amen.

Oče naš, Zdravo Marijo, Slava Ocu.

- **Smiluj nam se, Gospodine!**
- **Smiluj nam se!**

*Kada dođu smrtni časi,
Kriste Bože, nek me spasi
Majke tvoje zagovor.*

*Kad mi zemlja tijelo primi,
dušu onda uzmi ti mi
u nebeski blažen dvor.*

ZAVRŠNA MOLITVA

Gospodine Isuse Kriste, gledajući te pred sobom kako nosiš svoj križ, gledali smo također kako smo se mi kao narod vladali na našim povijesnim križnim putovima. Vidjeli smo veliko mnoštvo naših sunarodnjaka koji su dali lijepo svjedočanstvo vjere, ufanja i ljubavi i u najtežim trenucima svoga života. Ponosni smo na njih! Vjerujemo da su se nadahnjivali na tvome križu i da si ih ti obdario strpljivošću i vjerom da je u križu spasenje.

Draga nam je spoznaja da je cijela naša povijest, od prvih mučenika pa sve do danas neprekinuti niz svjedoka ljubavi i dobrote. Podari i nama milost da i mi te vrline prenesemo na mlađe naraštaje da se taj niz na nama ne prekine.

Osjećamo kako su mnoga naša braća sudjelovali u pripremanju križa drugim ljudima, a ni mi ovdje okupljeni nismo slobodni od svake krivnje. Mnogi su teško stečenu slobodu koristili na štetu svoje braće i svoje domovine. Taru nas naši grijesi i slabosti. Ti si spreman svima oprostiti. Daj i nama milost opraštanja i snagu da mi dugima opraštamo i da znademo druge moliti da nam oproste naše krivnje.

**- Hvaljen budi Isus Krist, raspeti naš
Otkupitelj!**

**- I njegova pod križem žalosna majka
Marija!**

Blagoslov Boga svemogućega:

Oca i Sina i Duha Svetoga

sašao na vas i ostao vazda s vama. Amen.

III.

KRIŽNI PUT

(Napisao fra Vice Blekić)

UVODNA MOLITVA

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

Gospodine Isuse Kriste! Okupili smo se na ovom svetom mjestu, na kojemu su mnogi članovi našega naroda položili život boreći se za krst časni i slobodu zlatnu. Oni su živi u našem sjećanju i našoj ljubavi. U našoj ljubavi su i svi drugi koji su tijekom više stoljeća polagali svoje živote diljem Lijepe naše Hrvatske čuvajući ovo tlo na koje smo voljom Božjom došli prije mnogo stoljeća. Naša domovina puna je grobnih humaka s križem i nepoznatih mjesta gdje počivaju poginuli. Mi ih u ovom trenutku u svojoj pobožnosti povezujemo s Učiteljem iz Nazareta koji je nosio križ za spasenje svih ljudi. Uputit ćemo se za svojim Učiteljem i Otkupiteljem uz udbinsku kalvariju, razmatrajući što je Isus Spasitelj pretrpio da mi dođemo u nebesko kraljevstvo. S nama je Odvjetnica Hrvatske, njegova i naša Majka Marija, koja je bila s Isusom dok je nosio križ i umro na njemu. Molit ćemo za sve one koji su polagali živote da naša Hrvatska bude Božja Hrvatska, da u njoj bude mira i slobode, sloge i pravednosti i pravog suživota. Daj, Gospodine Isuse, da nas ova pobožnost poveže s tvojim probodenim srcem i međusobno u radu oko zajedničkog dobra. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

*Stala plačuć tužna Mati,
gledala je kako pati,
Sin joj na križ uzdignut.*

PRVA POSTAJA Isusa osuđuju na smrt

HRVATI 641. god. završavaju svoje doseljavanje u današnju domovinu i u Katoličkoj Crkvi primaju sveto krštenje

**- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.**

Osudiše našega Gospodina zli ljudi, kao da im je on svojim riječima i ponašanjem ugrozio slobodu, kao da im je uzdrmao vjeru, kao da im je obezvrijedio ljudsko i narodno dostojanstvo. On je htio da svi žive kao djeca Božja, da se međusobno poštuju odrasli i djeca, muškarci i žene, domaći i stranci. Htio je da Boga prihvate kao svoga roditelja i prijatelja i da povjeruju da im je Bog poslao njega da od svih učini jedan Božji narod i da ih sve dovede u nebesko kraljevstvo. I na ovom mjestu mač je krojio pravdu, ljubav je bila uciviljena, čovjek i narod bili su poniženi i ubijeni. Kao i uvijek Božja pravda i Božja ljubav iznad su svih nepravednih osuda.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, davno su Hrvati i Hrvatice po svetom krštenju postali tvoja braća i sestre i dionici svetoga zajedništva na zemlji, u tvojoj Crkvi. Daj našem naraštaju i naraštajima koji će iza nas doći da ne sude jedni druge, nego da se okupljaju oko tvoga križa, žive po evanđelju te tako otklanjaju zapreke na putu prema vječnoj domovini, u kojoj se hrane i napajaju blaženstvom tvoje ljubavi svi koji su te nasljeđovali. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Dušom njenom razboljenom,
rastuženom, ražaljenom,
prolazio mač je ljut.*

DRUGA POSTAJA

Isus prima na se križ

HRVATI 680. godine sklapaju savez sa Svetom Stolicom i obećavaju vjernost Crkvi i da ne će osvajati tuđe zemlje

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Isus prima na svoja pleća križ. Na njemu će biti razapet i na njemu će umrijeti. Ne bježi, ne buni se, ne izgovara neprimjerene riječi. Zna Isus da je nevin i da ga uzima za spasenje čovjeka. O koliko je križeva natovareno na pleća nevinih pojedinaca, skupina i naroda. Ima i zaslužnih križeva, zbog osobnih i zajedničkih grijeha protiv Boga i čovjeka. Ali Bog nije namijenio čovjeku osude i križeve. I naš hrvatski narod ponio je mnogo puta nezaslužene križeve, ali bilo je i zaslužnih, zbog psovke, nevjere, mržnje, prekinutih života nerođenih, slomljenog bračnog zajedništva i drugih grijeha, poroka i sablazni malenih. Razmislimo o svojim grijesima i svojim križevima.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, Ti se nevin dragovoljno podmetnuo leđa pod križ našega spasenja i nikoga nisi osudio. Daj nam svoga Duha, da svojoj braći i sestrama ne budemo križ, nego primjer života po evanđelju. Ne dopusti nam da bližnjima budemo sablazan i zapreka na putu u nebo. Daj da s ljubavlju nosimo križeve svojih osobnih i zajedničkih odgovornosti u Crkvi i društvu zbog spasenja sviju. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*O koliko uciviljena
bješe ona uzvišena
Majka Sina jedinog.*

TREĆA POSTAJA

Isus pada prvi put pod križem

HRVATIMA 879. na blagdan Uzašašća Gospodinova papa Ivan VIII. moli Božji blagoslov i potvrđuje hrvatsku državnost

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Težak je križ Isusov i on pada pod njim. A prethodili su mu udarci, bičevi, poniženja. Teški su grijesi čovjekovi Sinu Božjemu. Na Kalvariji vidimo koliko vrijedi čovjek kad Sin Oca nebeskoga prihvaća ovu muku, poniženje i pad. Vrijedan je i naš narod za čiju se slobodu ginulo ovdje i na drugim bojištima. Vrijedno je kršćanstvo koje su nam naši pređi sačuvali i predali, često i uz najveće žrtve. Vrijedni su ideali evanđelja za koje se isplati živjeti i umirati s Isusom Spasiteljem. Isus je nakon pada ustao i nastavio ići prema vrhu Kalvarije. Treba ustati nakon pada i s Isusom nastaviti ići evanđeoskim putem. Isusov put, put je spasenja u vječno blaženstvo.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, Ti si svojim padom pod teretom križa pokazao kako smo po ljudskoj naravi nemoćni pred silinom zla koje nas ruši, a koliko je Bog moćan koji nas diže iz praha zemaljskog i obnavlja u nama svoju sliku. Daj i nama nebeske snage da se ne mirimo s grijehom koji nam priječi živjeti po evanđelju, nego da se dignemo i još ustrajnije njegujemo tvoj lik u svojoj duši, i u duši svojih bližnjih. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Bol bolova sve to ljući
blaga Majka gledajući
muke slavnog Čeda svog.*

ČETVRTA POSTAJA

Isus susreće svoju svetu Majku

HRVATI 925. god. na Duvanjskom polju krune Tomislava, svoga prvoga kralja

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Isus i Marija zajedno u trenucima majčinske i sinovske njeznosti, u trenucima dok je on sijao sjeme evanđelja u ljudske duše i u trenucima poniženja, muke i križa. Majka je i Isusu Bogočovjeku bila utjeha u gorkim trenucima nošenja križa. Vjerujemo da mu je bilo lakše uz njezinu prisutnost nastaviti spasiteljski put na kojemu će pobijediti Zloga i otvoriti rajska vrata svim ljudima. Majka Marija je i s nama u svim trenucima našega života, osobito na našim križnim putovima. Naš hrvatski narod ju je nazvao Najvjernija odvjetnica Hrvatske. S njom i njezinim Sinom Isusom branitelji hrvatske slobode s krunicom oko vrata i križem na prsima branili su svetinje vjere i naroda.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, ti si nam na Kalvariji darovao svoju Majku da bude Majka i nama. Ona je prihvatila tvoju spasiteljsku žrtvu i nas kao svoju djecu: daj da Majka Marija uvijek bude s nama kao naša odvjetnica i pomoćnica. Daj nam svoga Duha da štuujemo i ljubimo svoju zajedničku duhovnu Majku, da joj povjераavamo svoje radosti i tuge, svoj život i rad, vječnu budućnost svoju i svoga naroda. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Koji čovjek ne bi plako
Majku Božju videć tako
u tjeskobi tolikoj.*

PETA POSTAJA

Šimun Cirenac pomaže Isusu nositi križ

HRVATI od 9. st. imaju sveto bogoslužje, uz latinski, i na staroslavenskom jeziku i uz latinicu pišu glagoljicom

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Vide neprijatelji da će Isus klonuti prije nego dođe do vrha Kalvarije i prisiljavaju Šimuna Cirenca da mu pomogne. Šimun prihvaća nošenje križa s ljubavlju i postaje Isusov prijatelj. Blago njemu! Tko Isusovim prijateljima dadne čašu vode bit će nagrađen, a kako će tek biti nagrađen Šimun koji je Isusu pomogao nositi križ. Kao pojedinci i narod imamo svaki dan priliku pomagati braću i sestre u nevolji. Primali smo i davali smo, pomagali smo druge i drugi su nas pomagali. Naš naraštaj pamti oskudice u Domovinskom ratu, ali pamti i pomoć dobrih ljudi iz cijeloga svijeta. Vjerujemo u darežljivu Božju ruku koja će im obilno uzvratiti i na zemlji i u nebu.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, ti si nas učio da iskazujemo ljubav potrebnima i da budemo zahvalni onima koji su nam otvarali svoje srce. Daj da kao pojedinci i narod ne zaboravimo one koji su nas pomagali u našim nevoljama i da uvijek imamo široko srce za tvoje siromahe, bolesne, malene i zaboravljene diljem domovine i svijeta. I daj da na koncu zemaljskog života svi iskusimo tvoju božansku darežljivost. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Tko protužit neće s čistom
kada vidi gdje za Kristom
razdire se srce njoj?*

ŠESTA POSTAJA

Veronika pruža Isusu rubac

HRVATI 1097. s pogibijom Petra Svačića gube svoga posljednjeg kralja

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Veronika se ne boji moćnika ovoga svijeta kad treba pomoći nevoljniku. Ne boji se posljedica što je pomogla osuđeniku. Ona zna da je ljudsko dostojanstvo iznad osuda za krivnje, a pogotovu za nevino osuđenog. Isus joj ostavlja na marami i u duši svoj lik kao najljepšu uspomenu. Nema većeg dara od Isusova lika u duši, makar bio izmučen i ponižen. Vjerujemo da je dobila najveću nagradu u nebu. U našem svijetu i u našem narodu ima mnogo Veronika. Bog ih blagoslovio! Kakav bi bio naš svijet bez njih, njihova srca i ruke, njihove lijepe riječi i nježnosti? One pružaju rubac ljubavi u bolnicama, dječjim vrtićima, staračkim domovima i drugdje.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, ti koji si na krvavom kalvarijskom putu primio dar ljubavi svete Veronike, ulij i u nas po svojem Duhu blažene osjećaje milosrđa prema potrebnima i izmučenima, da se ne bojimo činiti dobro, osobito onima koji su osuđeni nevini. Daruj nam mnogo svetih Veronika koje će nas svojim primjerom poticati da ljubimo Isusa koji je za nas mnogo trpio i pokazao nam put spasenja. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

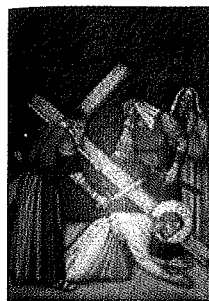
Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Zarad grijeha svoga puka
gleda njega usred muka
i gdje bičem bijen bi.*

SEDMA POSTAJA

Isus pada drugi put pod križem

HRVATI u 13. st. trajno primaju dominikance i franjevce, s kojima započinje bolja vjerska pouka naroda i kršćanski život

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Isus ponovo pada. Nemoćan je, a križ pretežak. Često za svoje muke, tjelesne i duševne, kažemo da su „muke Isusove“. I tužimo se kako su nam preteške. Tako jadikuju mnoge obitelji zbog svojih nevolja i nevolja svoga naroda. Isus nije mrmljao, niti zvao na odgovornost nikoga, nego se ustao i krenuo naprijed prema svetom cilju našega spasenja. Mi smo grešnici, a Isus je nevin. Mi sami ne možemo do spasenja, ali možemo s Isusom. On nam daje primjer kako ćemo živjeti, on je učitelj našega spasenja, on je naša snaga. Treba se držati njegova primjera i njegove evanđeoske pouke, i pojedinačno, i kao narod. Treba živjeti nauk evanđelja u osobnom, obiteljskom i društvenom životu.

POMOLIMO SE. Gospodine, Isuse Kriste, ti si iskusio svu ljudsku nemoć u padovima na Kalvariji, ali i snagu Duha koji te je dizao. Obdari nas nebeskom snagom da se dignemo nakon svakog pada. Daj nam Duha vedrine, strpljivosti i upornosti u obavljanju svojih svakidašnjih dužnosti, bez mrmljanja i protivljenja Božjoj volji. Daj nam snage da svi pojedinačno i zajednički odgovorimo zadacima obitelji, naroda i Crkve. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Gleda svoga milog Sina,
ostavljena sred gorčina
gdje se s dušom podijeli.*

OSMA POSTAJA

Isus tješi jeruzalemske žene

HRVATI u Bosni 1463. gube svoju samostalnost i padaju u višestoljetno tursko ropstvo

**- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.**

Žene na Kalvariji. One su s Isusom u trenucima njegove muke, kao što su bile s njim dok je naviještao evanđelje našega spasenja. Žene su Isusa slušale, primale ga u svoje obitelji i pomagale ga materijalno. Jedne je izbavio iz duševnoga ropstva, druge je ozdravio, a svima, svojim ponašanjem i riječima, pokazao da su pred Bogom jednake muškarcima, što je postalo dio evanđeoskog civilizacijskog odnosa među muškarcima i ženama. Žene rađaju i odgajaju potomstvo Crkvi i narodu, a Isus i u bolnom trenutku umiranja uči žene kao svoje najbolje učenice da paze na odgoj djece. Ženska hrabrost, nježnost i skrb stvorile su civilizaciju ljubavi i u našem hrvatskom narodu.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, ti si osobito pazio na dostojanstvo žena i nisi uskraćivao znakova božanskoga prihvaćanja njihovih osobnosti i poslanja u svijetu. Nadahnjuj svojim Duhom sve članove Crkve i sve ljude u hrvatskom narodu i u svim narodima svijeta da poštuju dostojanstvo žena, supruga i majki, udovica i redovnica. Daj da žene same drže do svoga dostojanstva i da ga promiču i žive. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Vrelo milja, slatka Mati,
bol mi gorku osjećati
daj da s tobom procvilim.*

DEVETA POSTAJA

Isus pada treći put pod križem

HRVATI 1483. god. tiskaju svoju prvu knjigu na glagoljici i staroslavenskom jeziku Misal po zakonu rimskog dvora

**- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.**

Isus pada i treći put pod težinom križa. Zgažen je kao crv. Postoji li u blizini izvor vode koja bi ga osvježio, umio i okrijepio? Njemu je uvijek u blizini vrelo Božje ljubavi koja će mu dati snagu da do kraja donese križ i na njemu pobijedi neprijatelja ljudskog spasenja. Isus nije pobijeđen, on je već na zemlji pobjednik. Na Krbavskom polju pokošene su tisuće hrvatskih života, ali vrelo Božje ljubavi osvježilo je i umilo Hrvatsku da se obnovi i pomladi. Vrelo Božje ljubavi na dohvat je svakom naraštaju. Obnovljena Hrvatska u naše vrijeme novi je dokaz da nismo predani uništenju, nego životu. Nama danas, kao i našim predcima, Kristov križ izvor je vode koja struji u budućnost i život vječni.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, nakon trećeg bolnog pada pod teretom križa i grijeha svijeta, ti nisi klonuo duhom, nego si okrijepljen Očevom ljubavlju ustao i dovršio djelo spasenja. Ne dopusti ni nama da klonemo na svetom putu u nebo. Doprvi u nama i našem hrvatskom narodu i u svim narodima svoje naume o ljudskom životu na zemlji. To te molimo u ime ljubavi koju si nam krvlju posvjedočio. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Neka ljubav srca moga
gori sveđ za Krista Boga,
da mu u svem omilim.*

DESETA POSTAJA

Isusa svlače

HRVATI 1493. teško stradavaju na Krbavskom polju pobjedom moćne turske vojske

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Isusa sramote skidajući s njega odjeću. No, tko može osramotiti nevinu dušu! Isus zrači čistoćom i nebeskom ljepotom, iako je patnjom izobličen, i stoga će zauvijek ostati miljenik Oca nebeskoga i uzor dušama koje čeznu za čestim životom. On je primjer onima koji vjeruju u dobro, koji se ne boje ogovaranja i laži dokle god ga nasljeđuju. Oni vjeruju u Isusovu pobjedu i zato se zauzimaju za siromahe, za pravdu, za malene, za dobro domovine. Čestiti zaustavljaju zlo s njegovom rušilačkom rugobom, i ne boje se izložiti i uložiti život da na našem svijetu bude više dobra, međusobnog poštovanja, solidarnosti i ljubavi. Čista Isusova duša bit će pobjednica u čistim savjestima.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, koji si prihvatio da te sramote na Kalvariji i tako pokažeš da je božanska čistoća jača od ljudskih slabosti, grijeha i svih prljavština, daj svoje snage svima koji te nasljeđuju, da se ne pokolebaju i ne klonu. Poniženi i čisti Isuse, privuci pogled svih ljudi k sebi koji si zrcalo nevinosti i čistoće. Razbistri poglede očiju naših duša da vidimo tvoju istinu i daj da gajimo svetu stidljivost. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Rane drage, Majko sveta,
Spasa za me razapeta
tisni posred srca mog.*

JEDANAESTA POSTAJA

Isusa pribijaju na križ

HRVATI u 16. st. hrabro odbijaju navale Turaka i zato im papa Leon X. 1519. daje naslov "Štit i predziđe kršćanstva"

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Mržnja pribija pravедnika na križ, a ljubav se pokazuje jačom jer sve ovo prihvaća za spasenje čovjeka. Mržnja nema dostojanstva i nema puta u budućnost, a ljubav će preplaviti naš svijet i dovesti k Isusu srca koja čeznu za Božjom pravédošću. Na Krbavskom polju, na mnogim bojnim poljima diljem naše Lijepe Hrvatske, u Domovinskom ratu, mnoga naša braća i sestre postadoše dionici Isusove muke jer su ljubili obitelj i dom, svoj narod i svoju Crkvu. Vjerujemo da su postali dionici i Isusove slave u nebu. Tužno je dok razmišljamo o Isusovu razapinjanju i mukama naše braće i sestara za vjerske i domovinske svetinje, ali smo sretni što su sada u kraljevstvu Božje ljubavi.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, ti si na svoja leđa i na svoj križ primio sve grijehе od početka do konca svijeta. Primio si i razapeo grijehе i našeg hrvatskog naroda. Daj da poštuјemo tvoju svetu muku, tvoje razapinjanje i tvoj spasiteljski križ. Učini naša srca po srcu svojemu, da budemo spremni zauzeto raditi i žrtvovati se za svete ideale Crkve i našega naroda poput naših pređa koji su sačuvali vjeru i domovinu. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Neka dođu i na mene
patnje za me podnesene
Sina tvoga ranjenog.*

DVANAESTA POSTAJA

Isus umire na križu

HRVATI s nastankom prve Jugoslavije 1918. gube svoju višestoljetnu državnost

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Smrću na križu Sin je Božji pokazao do kraja svoju vjernost i ljubav prema Ocu koji ga je poslao na zemlju zbog našega spasenja, i svoju vjernost i ljubav prema čovjeku. Mislili su neprijatelji da je smrću uklonjen iz ljudske zajednice, ali Isusa nije moguće odijeliti od čovjeka. On će uvijek živjeti u ljudskoj povijesti kao prijatelj i brat, kao učitelj i spasitelj prijatelja i neprijatelja. Nakon smrti i uskrsnuća Isusova moćna ljubav proširit će se po svemu svijetu, i ljudi će se okupljati oko Kristova križa koji će postati nada u pobjedu dobra, i da će Bog i čovjek pobijediti zlo. Naša Hrvatska domovina živi u sjeni Kristova križa i po njemu je ućijepljena u Crkvu i zajednicu naroda koji njeguju evanđeosku civilizaciju.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, po tvojoj smrti i uskrsnuću sklopljen je savez vječnog prijateljstva između Boga i čovjeka, rođena je Crkva, zajednica tvojih spašenih. Naš hrvatski narod po krštenju je u tom svetom savezu i u Crkvi. Izlij na nas svoga Duha da očuvamo savez vjernosti i prijateljstva s Bogom, da budemo dobri sinovi i kćeri tvoje Crkve, koja nam je majka i učiteljica, i da vjerno služimo svojem narodu. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Daj mi s tobom suze livat,
Raspetoga oplakivat,
dokle diso budem ja.*

TRINAESTA POSTAJA

Isusa skidaju s križa

HRVATI s početkom II. svjetskog rata obnavljaju

državnost, a sa svršetkom rata je gube i mnogo trpe od komunističke vlasti u novoj Jugoslaviji

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu svijet otkupio.

Majka i Sin opet su zajedno kao u djetinjstvu, kad su živjeli u blaženom zajedništvu majke i sina. Sada je Sin tih, mrtav u naručju Majke kojoj mač probada dušu. Njihova međusobna ljubav nije umrla, nije mrtva. No, njezina ljubav sada obuhvaća sav svijet, sve ljude, jer ih je na Kalvariji sve prihvatila kao svoju djecu. Ona je Majka čovječanstva i Početak boljega svijeta. Nama je Kraljica Hrvata i Najvjernija odvjetnica Hrvatske, zastava slobode, ideal ženstvenosti i majčinstva. Majka Marija nas voli i posreduje za nas pred Bogom, okuplja nas u našim svetištima, u obiteljskoj molitvi, na svibanjskoj i listopadskoj molitvi krunice. Isus i Marija najbolji su članovi naših obitelji.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, Ti si nama na Kalvariji svoju Majku dao da bude i nama Majka te nam majčinski bude posrednica milosti Božje: daj da joj naš narod i sav svijet iskazuje djetinje štovanje i ljubav, a ona, blažena, neka uvijek bude Majka svakom čovjeku kojega si otkupio. Neka uvijek bude u središtu ljubavi svake naše obitelji, župe, biskupije i sve Crkve, te nas sve dovede k tebi Spasitelju. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*U tvom društvu uz križ stati,
s tobom jade jadovati
želja mi je jedina.*

ČETRNAESTA POSTAJA

Isusa polažu u grob

HRVATI pod vodstvom Franje Tuđmana 1991.

*proglašavaju svoju državu samostalnom te Božjom
dobrotom i hrabrošću svojih sinova
brane je u Domovinskom ratu od
1991. do 1995. godine*

**- Klanjamo ti se, Kriste,
i blagoslivljamo te.**

**- Jer si po svojem svetom
križu svijet otkupio.**

Prestala je patnja, muka, nošenje križa, poniženje i bol. Isus leži u grobu. Dovršio je svoje svjedočenje ljubavi i vjernosti Bogu i čovjeku. Iz tišine groba niknut će novi život, Isus će biti proslavljen. Nije uzalud navijestao evanđelje, nije uzalud patio i nosio križ. Njegova smrt je prijelaz u život. Na Isusovu grobu klijaju i rastu naše nade u vječni i blaženi život. Mi smo s krštenjem pošli za Isusom i njegovim križem. I naš hrvatski narod, narod je Kristova križa i Majke Marije, narod Božji, narod Katoličke Crkve. Stoga se nadamo čovječnijem životu na zemlji i vječnom blaženstvu u nebu i zajedništvu s proslavljenim Spasiteljem Isusom, Majkom Marijom, anđelima i svetima.

POMOLIMO SE. Gospodine Isuse Kriste, ti si mučenički položio svoj život da mi budemo sretni i blaženi. Dao si nam nadu da se možemo tvojom zaslugom osloboditi iz ropstva grijeha i živjeti kao slobodna djeca Božja te s nadom upirati pogled k nebeskim radostima. Daj nam svoga Duha da živimo životom tvojih sinova i kćeri, boreći se protiv grijeha i svakog drugog ropstva i da iskusimo blaženstvo tvojih obećanja. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

Oče naš. Zdravo Marijo. Slava Ocu.

Smiluj nam se, Gospodine! - Smiluj nam se!

*Kada dođu smrtni časi, Kad mi zemlja tijelo primi,
Kriste Bože, nek me spasi dušu onda uzmi ti mi
Majke tvoje zagovor. u nebeski blažen dvor*

ZAKLJUČNA MOLITVA

Gospodine Isuse Kriste, hvala ti što si nam dao milost sudjelovanja u pobožnosti križnog puta na ovom svetom mjestu naše hrvatske mučeničke povijesti iznad Krbavskog polja. Hvala ti što si naše pređe i nas uveo u svetu Crkvu Katoličku koju si utemeljio radi našeg vječnog spasenja, da se u njoj po krštenju rađamo za djecu Oca nebeskog i za tvoju braću i sestre. Hvala ti za Majku Mariju koja majčinski bdije nad našim spasenjem i što je ona sjajna zvijezda nad našim morem i gorama, ravnicama i pašnjacima i što uvijek kod prijestolja milosti i radosti zagovara nas i našu domovinu Hrvatsku. Ona je bila s nama na našim križnim putovima. S njezinom pomoći obnovili smo svoju domovinu i sada smo svoji na svomu u zajednici naroda i Crkve Katoličke. Hvala ti za naše crkvene i narodne vođe: mi za njih molimo da nam budu dobri pastiri i predvodnici na putu dobra u zgodno i nezgodno vrijeme. Hvala ti za sve majke i očeve koji podižu potomstvo narodu i Crkvi. Hvala ti za sve dobre ljude u našem hrvatskom narodu i u cijelom svijetu koji svojom pameću i rukama stvaraju bolji svijet. Hvala ti za naše pređe koji su nam očuvali domovinu i za naše branitelje koji su nam svojim hrabrim srcem omogućili da danas u Udbini možemo slaviti svetu euharistiju: njima i svima nama daruj nebeske radosti. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen.

**- Hvaljen budi Isus Krist, raspeti naš Otkupitelj!
- I njegova pod križem žalosna Majka Marija!**

Blagoslov Boga svemogućega:

Oca i Sina i Duha Svetoga

sašao na vas i ostao vazda s vama. Amen.

III.

KRIŽNI PUT HRVATSKE POVIJESTI

Četrnaest postaja za četrnaest stoljeća kršćanstva

(Napisao don Ivan Bodrožić)

Uvodna molitva

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen!

Gospodine Isuse,
dok te kao vjernički puk ovom pobožnošću
pratimo na kalvarijskom putu,
prisjećamo se kao narod kako smo se
od samog dolaska u ovu lijepu zemlju Hrvata
penjali s tobom na Kalvariju svoje povijesti.
Na tom putu smo s tobom posrtali i padali,
s tobom bili razapinjani i umirali,
ali i ustali za nova uskrсна jutra
i jasnija obzorja budućnosti.
A kako naš hod za tobom traje već četrnaest
stoljeća, tako ćemo uz svaku postaju tvoga
križnog puta baciti pogled unazad razmišljajući,
stoljeće po stoljeće,
o najvažnijim događajima svoje časne povijesti.
Neka ova pobožnost uveća bogoljubnost
našeg hrvatskoga katoličkoga puka,
dajući mu snage da te još vjernije slijedi.

*Stala plačuć tužna Mati,
gledala je kako pati
Sin joj na križ uzdignut.*

Isusa osuđuju na smrt

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće sedmo.
Dolazeći sve do
Jadranskih obala Hrvati
su došli u doticaj s
ondašnjom naprednom
rimskom uljudbom.

No brzo su ustanovili da to nije bilo društvo
blještavila i sjaja, nego je ta zemlja nosila
tragove kršćanske vjere i muke utkane u svaku
njinu poru. Došli su ne samo u lijepu zemlju
koju danas zovemo Lijepom našom, nego i u
zemlju solinskih, istarskih, srijemskih, sisačkih
mučenika. Po njihovoj vjeri i krvi ta zemlja
bijaše i Božja baština. I svidje se našim
pradjedovima. I Bog im je dade. A oni,
prihvaćajući njegovo sveto ime, prihvatit će Boga
za svoj usud, te tako padoše pod istu povijesnu
osudu kojom je na zemlji bio osuđen sam Bog.

Svećenik: Pomolimo se:

Isuse na smrt osuđeni, daj da se s mučeničkom
odvažnošću i postojanošću susrećemo s
osudama moćnika ovoga svijeta, kojima je tvoj
sveti križ i krštenje kamen spoticanja, kako
bismo primili vječnu baštinu pripremljenu za nas
na nebesima.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Dušom njenom razboljenom,
rastuženom, ražaljenom
prolazio mač je ljut.*

Isus prima na se križ

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće osmo.
Prihvativši svetu vjeru i
krštenje, i naši pređi
prihvatit će osudu na križ.
Primajući krštenje, primili

su na se teški križ cijele jedne povijesti. Ali to
bijaše i križ spasenja, o čemu svjedoči krstionica
kneza Višeslava s konca stoljeća: *Ovaj izvor
naime prima slabe da ih učini prosvijetljenima.
Ovdje se peru od svojih zločina, što su ih primili
od svog prvog roditelja, da postanu kršćani,
spasonosno ispovijedajući vječno Trojstvo.*
Od tada je trojstveni troplet postao i našim
prepoznatljivim nacionalnim ukrasom.

Svećenik: Pomolimo se.

Isuse, Božji Sine, udijeli nam posvemašnju
dosljednost krsnoj vjeri u Presveto Trojstvo, pa i
kad nam je zbog toga primiti na se križ i poći za
tobom na Kalvariju.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*O koliko uciviljena
bješe ona uzvišena,
Majka Sina jedinog!*

Isus pada prvi put pod križem

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće deveto:
Hod za tobom na
Kalvariju nije šetnja,
jer križ povijesti je
golem, težak, pretežak.
Ali postali smo narod

Božjih ideala. Stoga daleko teži od svega bio bi otpad od Boga, od Evanđelja, od svete Crkve Katoličke. A stoljeće je ovo stoljeće slavnih knezova Trpimira, Domagoja, Branimira koji sklapahu saveze sa Svetom Stolicom, vjerni svetom Petru i njegovim nasljednicima, pa i onda kad to doista bijaše breme što pritišće krhka ramena u nepovoljnim povijesnim okolnostima između Istoka i Zapada.

Svećenik: Pomolimo se.

Isuse koji padaš pod križem, osnaži naša ramena da i danas odgovorno nosimo povijesni križ svoga naroda.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Bol bolova sve to ljući
blaga Mati gledajući
muke slavnog Sina svog.*

Isus susreće svoju svetu Majku

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće deseto.
Stoljeće je ovo kada se
naši pobožni pređi na
svome kalvarijskom
putu susretoše izbliza
s Gospodinovom

Majkom. Sagrađiše joj tada u čast Prasvetište na Gospinu Otoku u Solinu, a o njihovoj pobožnosti svjedoči i nešto kasniji Pralik Gospe Velikoga Zavjeta. Tako će u hrvatskom narodu biti podignute brojne crkve i svetišta u čast najsvetije među ženama. Ona će pratiti Hrvate na njihovu hodočasničkom kalvarijskom putu, te će vjerničkom puku biti dovoljan i jedan pogled na majčinski lik da primi utjehu i dobije zaštitu.

Svećenik: Pomolimo se.

Isuse patniče, daj nam milost da u hodu za tobom slijedimo primjer i molimo pomoć tvoje svete Majke, Duše duše Hrvatske, najvjernije Odvjetnice i prave Kraljice Hrvata.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Koji čovjek ne bi plak'o
Majku Božju videć tako,
u tjeskobi tolikoj?*

Šimun Cirenac pomaže Isusu nositi križ

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!

O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće jedanaesto. Stoljeće je ovo slavnih hrvatskih kraljeva poput Petra Krešimira i Zvonimira.

Ali i oni bijahu samo

ljudi, svjesni da sami ne mogu nositi teški križ odgovornosti za cijeli narod. Kao što je dva stoljeća prije knez Trpimir sagradio prvi samostan benediktincima u Rižinicama kraj Klisa, i oni potražiše Šimune Cirenca svoga vremena – monahe i monahinje kojima izgradiše samostane i dodijeliše posjede kako bi skrbrili oko obnove Crkve i izgradnje kršćanskoga duha u narodu. O tome ostade trajni zapis na Bašćanskoj ploči, dragom kamenu hrvatskog jezika.

Svećenik: Pomolimo se.

Isuse kralju poniženi, nauči nas kraljevati s tobom skrbeći svojim životom o poniženoj braći i gradeći s ljubavlju i odricanjem tvoje kraljevstvo u svome narodu.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Tko protužit neće s Čistom,
kada vidi gdje za Kristom
razdire se srce njoj?*

Veronika pruža Isusu rubac

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!

O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće dvanaesto. Nakon pogibije kralja Petra na Gvozdu hrvatsku će krunu preuzeti Koloman. Bit će to vrijeme

napetosti i borbe za prevlast za naše krajeve i gradove između Ugarske i Venecije. Ali usprkos toga hrvatski čovjek ne će zaboraviti, prije svega i iznad svega, tražiti lice svoga Boga. Njegovo hodočasničko traženje ovjekovječit će kasnije Dante u znamenitoj Božanskoj komediji:

Tko je onaj što iz Hrvatske možda

dođe posjetiti Veroniku našu,

čija prastara slava ne gasne,

te u mislima zbori gledajući:

Moj, Gospode, Isuse Kriste, pravi Bože,

je li tvoja slika bila tada

kao što je vidim sada?

Svećenik: Pomolimo se.

Isuse okrvavljeni, daj da ti i naš narod može pružati utjehu time što će, poput Veronike, utiskivati tvoje sveti lik u svoje živote.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Zarad grijeha svoga puka
gleda njega usred muka
i gdje bičem bijen bi.*

Isus pada drugi put pod križem

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!

O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće trinaesto. Stoljeće je ovo daljnjih nevolja i muka, borbi i napetosti. Križari zlorabe sveti križ i ruše Zadar,

a Dubrovnik zauzimaju Mlečani. Po zlu je zapamćen i prodor Tatara koji pustoše Hrvatsku i Bosnu. A kad je riječ o Bosni, u njoj uz padove bijaše i otpada od vjere, poput onog 'bosanskih kristijana'. Ali uz padove bilo je i podizanja, zahvaljujući onim vjernim i jednostavnim slugama i službenicama Božjim, Božjim siromasima koji se čvrsto držaše križa. Gospodinova pri svim padovima i podizanjima pojedinca i naroda. Tako uz templare i ivanovce, u Hrvatsku sad dođoše cisterciti i pavlini, a danasve dominikanci i franjevci. K tome valja pridodati i kćeri svetog Dominika i svete Klare.

Svećenik: Pomolimo se.

Iznemogli Isuse, kao što si ti ustao nakon pada, jer te zemlji nije privlačilo ništa zemaljsko, daj nam milost da i sami živimo za evanđeoske ideale što uzdižu u nebo.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Gleda svoga milog Sina,
ostavljena sred gorčina,
gdje se s dušom podijeli.*

Isus tješi jeruzalemske žene – stoljeće četnaesto

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!

O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće četnaesto. Uz burne političke događaje i tolika društvena previranja, ovo stoljeće obilježilo je dva dična

muža. Augustin Kažotić, dominikanac i zagrebački nadbiskup: zauzimao se za hrvatske probitke kod Pape Ivana XXII., te se nakon toga, jer ne bijaše po volji političkih elita, nije više uspio niti vratiti u svoje sjedište. A Nikola Tavelić, franjevac, u Jeruzalemu je mučeništvom posvjedočio svoju vjeru. Njima nije trebala utjeha ovoga svijeta, ni suze sažalnice. Nego oni htjedoše da sinovi hrvatskog naroda radije slijede evanđeoske kreposti, nego zloće i zločine silnika, koji svojim nedjelima oskrvrnuše zemlju Hrvata.

Svećenik: Pomolimo se.

Isuse tješitelju Božjeg naroda, ti budi utjeha u žalostima hrvatskim majkama, te odgojna snaga da podignu čiste i čestite naraštaje za Boga i dom.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Vrelo milja, slatka Mati,
bol mi gorku osjećati
daj da s tobom procvilim!*

Isus pada treći put pod križem

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće
petnaesto. Stoljeće
turskog prodora,
pljačke, ubijanja.
Bilo je to stoljeće
pada Bosne i mnogih

banova i vitezova na krvavim Krbavama.
I svemu tome naši pređi se ispriječiše svojim
tijelima, noseći breme cijele kršćanske Europe.
I nekim čudom se opet podigoše. I stadoše.
I postadoše *antemurale christianitatis* – predziđe
kršćanstva.

Svećenik: Pomolimo se.

Izmučeni Isuse, učini da nas tvoji padovi
očuvaju od pada u grijeh i poroke ovoga svijeta,
te da tvoje ustajanje izgradi u nama čvrsto
zdanje vjere.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Neka ljubav srca moga
gori sveđ za Krista Boga,
da mu u svem omilim.*

Isusa svlače

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće
šesnaesto. Stoljeće
daljnijeg poniženja i
pustošenja. Od nekad
slavnog kraljevstva
hrvatskog ostadoše

samo *reliquiae reliquiarum* – ostaci ostataka.
Poginuše hrabri vitezovi poput Nikole Šubića
Zrinskog i Petra Kružića. Iza tih izmučenih
ostataka što su bolno krvarili, ostala je ipak
neokrnjena svijest i neugasiva nada jednog
malog naroda što, iako ogoljen, ostaje usprkos
svega na vjetrometini povijesti ponosno držeći
stijeg Kristov.

Svećenik: Pomolimo se.

Ogoljeni Isuse, daj i nama danas snagu i
odvažnost da ponosno živimo i umiremo za krst
časni i slobodu zlatnu budućih naraštaja.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Rane drage, Majko sveta,
Spasa za me razapeta
tisni usred srca mog.*

Isusa pribijaju na križ

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće sedamnaesto. Premda brojem mali, duhom i umom veliki, dadoše Hrvati velike umove poput Bartola Kašića,

Ivana Lučića, Jurja Križanića: ljude kulture, hrvatskog duha i svete vjere.

No to je i vrijeme potresa i razaranja, od onih prirodnih do političkih, ali samoprijegor i žrtva mnogih počeli su donositi ploda. Tada svoja imena upisaše u neizbrisivo pamćenje svoga naroda Zrinski i Frankopan. A u jednoj svojoj pjesmi zapisa Fran Krsto proročke riječi:

Navik on živi ki zgine pošteno.

Svećenik: Pomolimo se.

Raspeti Isuse, daj nam milost posvemašnje vjernosti tvojim vrijednostima, pa i onda kad će nas radi njih pribijati na križeve, jer s tobom, oni su nam sredstvo uzvišenja.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Neka dođu i na mene
patnje za me podnesene
Sina tvojeg ranjenog.*

Isus umire na križu

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće osamnaesto. Hrvatska se počela oslobađati turskog smrtonosnog stiska i zagrljaja. Počela je sebi pripajati

svoje odsječene udove i oživljavati područja desetljećima i stoljećima mrtva i opustošena. Kad se činilo da će i Crkva odahnuti i svježi zrak udahnuti, njezini katolički, austrougarski apsolutistički vladari uvedoše 'reforme' koje je ne obnoviše, nego zadadoše bolne udarce. Ni njima nije trebala slobodna životvorna majka, nego izmoždena i beživotna ropkinja. Zato između ostaloga ukinuše više redova, i zatvoriše brojne samostane.

Svećenik: Pomolimo se.

Na križu umrli Isuse, neka nas tvoja smrt oživljuje, kako bi naše umiranje poradi tebe obnavljalo Crkvu i davalo pravi život našem narodu.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Daj mi s tobom suze livat,
Raspetoga oplakivat,
dok na svijetu budem ja.*

Isusa skidaju s križa

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće devetnaesto. Europom zapuhali neki novi vjetrovi, vjetrovi slobode i svjetla, razuma i prava.

Obećavaju svjetlo bez Božjeg sjaja, slobodu bez Božjeg oslobođenja, razum bez vjere u Krista, a pravo bez Božje pravde. Ta obećanja bjehu samo prividi. Iza njih su se skrivali pakleni planovi. I Francuzi i Mađari i Austrijanci najprije te ubiju, te se busaju u humanost kad te, i ako te, skinu s križa. Srećom u ovom je stoljeću hrvatski narod imao svoje Arimatejce i Nikodeme. Bilo je to stoljeće Gaja i svjesnih 'Ilira', Jelačića i hrabrih vitezova, biskupa i preporoditelja poput Dobrile i Strossmayera.

Svećenik: Pomolimo se.

Isuse s križa skinuti, ne dopusti da nas zavaravaju ideje i ideali, idoli i ideologije ovoga svijeta. Neka nas pred svim izazovima radije oživljuje tvoje sveto Tijelo i podržava tvoj uspravni križ.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*U tvom društvu uz križ stati,
s tobom jade jadovati
želja mi je jedina.*

Isusa polažu u grob

V: Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!
O: Jer si po svetome križu svome svijet otkupio!

Čitač: Stoljeće dvadeseto. Stoljeće nazovi napretka, ali stoljeće svjetskih ratova i okrutnih ideologija. Stoljeće nacizma,

fašizma, komunizma. Tim ideologijama krvavi je danak platio i hrvatski narod. Bilo je to stoljeće suza, krvi i progona. Stoljeće Bleiburga, Križnih putova, Jazovki i Hudih jama, Lepoglava i Golih Otoka, Škabrnja i Vukovara. A moćnici ovoga svijeta, čije ruke još nisu oprane od krvi nevine, htjedoše i Crkvu pokopati u grob. Ali jer to bijaše stoljeće Božjih apostola, koji poput blaženoga Alojzija Stepinca ostadoše pored križa svoga Gospodina i Učitelja, zato to bijaše i stoljeće uspravnosti i opraštanja...

Svećenik: Pomolimo se.

Isuse u grob položeni, podari našoj zemlji živorodne plodove iz krvi mučenika i stradalnika kojom je natopljena. Iz grobova koji odišu tvojim uskrsnućem, ti podigni nove apostole i svjedoke svoje ljubavi.

V: Oče naš... Zdravo Marijo... Slava Ocu.

V: Smiluje se nama, Gospodine!

O: Smiluje se nama.

*Kada dođu smrtni časi,
Kriste Bože, nek me spasi
Majke tvoje zagovor.*

Zaključna molitva

Pomolimo se

Isuse pobjedniče smrti,
stojeći pokraj tvoga praznoga groba,
upiremo pogled prema budućnosti
svoga hrvatskog naroda.
Nakon što si nas osnažio iskustvom križa
i vjerom u uskrsnuće,
prati naš daljnji povijesni hod,
te nas božanskom snagom privedi
k onom konačnom smislu i cilju povijesti
– tvome vječnom Kraljevstvu,
u kojem Ti, živi i uskrsli,
u zajedništvu s Ocem i Duhom Svetim,
živiš i kraljuješ Bog po sve vijeke vjekova.
Amen.

Hvaljen budu Isus Krist raspeti naš Otkupitelj!
I njegova pod križem žalosna majka Marija!

*Kad mi zemlja tijelo primi,
dušu onda uzmi ti mi
u nebeski blažen dvor.*

CRKVA HRVATSKIH MUČENIKA NA UDBINI

Ideja i ostvarenje

Bliži povod

Mnogi su tražili načina kako na vidljivi način izraziti zahvalnost onima koji su se u prošlosti žrtvovali i stradavali za dobro našega naroda. Simbol toga stradanja bila je Krbavska bitka (tragedija) od 9. rujna 1493. u kojoj je u samo nekoliko sati poginulo gotovo deset tisuća branitelja. Teško je ijednu drugu tragediju u našoj povijesti usporediti s tom na Krbavskom polju. Još je teže shvatiti da to ondje nije bilo ni jednim slovom uklesano ili urezano da prolaznike podsjeti na ono što se dogodilo.

Dobar povod da se nešto učini bila je 500. obljetnica te bitke (1493. - 1993.) Nažalost, upravo toga dana, 9. rujna 1993., s udbinske zračne luke mogli su se dizati zrakoplovi s razornim teretom za područja pod vlašću hrvatske države. Krbavsko polje bilo je pod okupacijom, nedostupno Hrvatima. Ipak je toga dana hrvatska vojska uspjela vratiti jedan dio okupiranog područja pod svoju vlast („Medački džep“).

Kada se znade prošlost toga kraja, ne treba se naročito čuditi odnosu prema spomenutoj tragediji. Na sadašnjoj generaciji je da odradi taj dug prema prošlosti, da nas oni koji će iza nas doći ne okrive što smo propustili ono što nismo smjeli, kako bi rekao Šimun Kožičić.

Bolje prilike bile su 9. rujna 2003. godine kada se navršilo 510 godina od Krbavske tragedije.

Već sama obljetnica potakla nas je na razmišljanje. Dodatni poticaj da se nešto učini bio je poziv pape Ivana Pavla II. na prijelazu u treće tisućljeće koji je pozvao cijeli kršćanski svijet da popiše svoje svjedoke vjere, svoje mučenike, kako bi se to kao dragocjeno blago prenijelo preko praga tisućljeća i idućim generacijama poslužilo za uzor. Vidio je Papa kako je čovjek stvorio jako mnogo sredstava kojima može svome bratu nauditi, jako mnogo eksploziva koji može u novom tisućljeću svijet raznijeti. Da bi se svijet usmjerio prema ljepšoj budućnosti, potrebno je - poručuje Papa - ugledati se u one koji su bili spremni svoje snage i sami sebe ugraditi kako bi nadolazećim naraštajima osigurali bolji i sigurniji svijet. To su prvenstveno oni ljudi koji su bili spremni za svoga bližnjega, za svoje uvjerenje, za svoju vjeru staviti na kocku i vlastiti život. Tu poruku našem narodu Papa je najjasnije izrazio za vrijeme drugog posjeta (1998.) kada nam je stavio za uzor jednog takvog svjedoka-mučenika, kad je slugu Božjeg Alojzija Stepinca proglasio blaženim. Govoreći o svjedocima vjere na našem prostoru nije mislio samo na «etničke Hrvate», nego na sve koji su od sv. Duje pa na ovamo bili spremni radije podnositi žrtvu nego je nametati drugome, prije podnositi nepravde nego ih drugima nanositi.

Uz to je 2004. godine bila 1700. obljetnica brojnih mučenika s našeg područja iz vremena Dioklecijanova progona 304. godine (Duje, Mavro, Stošija, Kvirin, Irenej, Demetrije i drugi). Mi smo, pogotovo na ovim prostorima, imali tako

brojne svjedoke, a možemo reći da se ta spremnost žrtvovanja «za krst časni i slobodu zlatnu» najzagusnutije očitovala upravo 9. rujna 1493. na Krbavskom polju. Taj dan početno smo slavili kao Dan hrvatskih mučenika. Zbog praktičnih razloga poslije smo taj Dan slavili u subotu nakon Male Gospe. Od iduće godine Dan hrvatskih mučenika slavit ćemo zadnje subote u kolovozu, tj. između dana Krbavske bitke (9. rujna) i Dana žrtava totalitarnih režima (23. Kolovoza) pa će na taj način još znakovitije biti uključene sve naše žrtve iz vremena komunističke vladavine.

Povezujući, dakle, obljetnicu pogibije više tisuća branitelja na Krbavskom polju i spomenutu poruku Pape, došli smo na ideju da se upravo na Krbavi (Udbini) podigne jedan memorijalni centar u kojemu bi se častili svi oni poznati i nepoznati velikani koji su na cijelom hrvatskom prostoru odlučno i dosljedno svjedočili do kraja svoju ljubav prema Bogu i čovjeku.

Tko su hrvatski mučenici kojima se u čast podiže crkva?

Jasno je da nije samo Krbavsko polje 9. rujna 1493. mjesto i vrijeme kada su za nas na ovim prostorima naši prethodnici ponijeli svoj i naš križ. Bilo je mnogo drugih vremena i mnogo drugih mjesta gdje se to događalo. Želimo sve njih uključiti i podignuti svima njima zahvalni hram da ga s Krbavskog polja vide svi koji na njemu žive, svi koji od hrvatskog sjevera putuju prema hrvatskom jugu, i obrnuto. Ovdje je, naime, zemljopisno središte Hrvatske.

Ne mislimo pod hrvatskim mučenicima samo one koji su «etnički Hrvati», nego sve one koji su, u

duhu poruke spomenutog Pape, živjeli i umrli kao svjedoci vjere, sve tamo od sv. Duje pa do Alojzija Stepinca i današnjih dana, kao i za one koji su se borili da ovdje bude više slobode, sloge, mira i zadovoljstva. Ima među tima i onih iz drugih naroda i vjera, Mađara, Srba, Albanaca, Židova, muslimana i drugih. Svi su oni uključeni u tu plejadu hrvatskih mučenika ako su svoj život izložili i založili za dobro ljudi na ovim našim hrvatskim prostorima. Potrebno će biti, dakako, u toj budućoj Crkvi razlikovati mučenike koje je kao takve Crkva proglasila, od onih koje je narod takvima prihvatio. Zato ćemo je graditi na dvije razine: bogoslužni prostor i kriptu.

U naslovu crkve, dakle, pojam mučenik shvaća se u širem smislu. U tom smislu možemo ih ovako podijeliti:

- koje je *Crkva kao takve prihvatila ili proglasila.*
- brojni mučenici za vjeru na našem prostoru koji *nisu proglašeni*, ali postoji predaja i svjedočanstvo o njihovoj mučeničkoj smrti, kao što su mučenici iz vremena turske.
- koji su se u našoj povijesti *svjesno izložili i svoj život založili* zato da bi na ovim prostorima bilo više slobode, mira i zadovoljstva, među kojima su najbrojniji Hrvati, ali ima ih i iz drugih naroda. Njih je bilo veoma mnogo kroz našu dugu povijest, napose u vjekovnoj borbi s Turcima, u obrani svoje zemlje i svojih ognjišta u prvom i drugom svjetskom ratu. Spomenimo neke: Petar Berislavić, Petar Kružić, Nikola Šubić Zrinski, Krsto Frankopan i Petar Zrinski, Eugen Kvaternik, Stjepan Radić, Drinske mučenice i brojni stradalnici u oba svjetska rata i u Domovinskom ratu.

- koji su na ovim prostorima *nevini trpjeli i umrli* od nasilja i terora, a najviše u ratnim operacijama, u logorima i zatvorima, ne mali broj stradao je i poslije rata. Stradavali su zbog pripadnosti nekom narodu, vjerskoj ili ideološkoj skupini.

Osnivanje odbora

Već na početku govora o tome, mnogi su dali svoju podršku. Posebno zanimanje pokazao je 2002. predsjednik Hrvatskog sabora Zlatko Tomčić. Ideju je prihvatila Hrvatska biskupska konferencija i ključne kulturne i znanstvene ustanova u Hrvatskoj te županijsko poglavarstvo ličko-senjske županije. Godine 2003. osnovan je Glavni odbor u koji su ušli predsjednik Sabora Zlatko Tomčić, predsjednik Hrvatske biskupske konferencije kardinal Josip Bozanić, predsjednik HAZU akademik Milan Moguš, predsjednik Matice hrvatske Igor Zidić, predsjednik Hrvatskog instituta za povijest dr. Milan Kruhek, riječki metropolit dr. Ivan Devčić, ličko-senjski župan Milan Jurković, dožupan Ivica Mataija, gospičko-senjski biskup dr. Mile Bogović i ravnatelj inozemne pastve Ivan Pero Grgić. Tako su uključene i sve hrvatske katoličke misije u inozemstvu. Imenovan je i Izvršni odbor kojemu je na čelu gospičko-senjski biskup, zatim Pododbor za natječaj predvođen Ivanom Celio Cegom, Pododbor za istraživanje i prezentaciju povijesnih spomenika Krbave i Udbine na čelu s dr. Milanom Kruhekom, te Pododbor za medije na čelu s dr. Antom Beženom. Izabran je i Nadzorni odbor na čijem čelu je bio sada već pokojni zadarski nadbiskupom Ivan Prenda. Tako su stvorene strukture koje su garantirale uspješan napredak izvedbe projekta. Osjećalo se

veliko zanimanje kod naših umjetnika. Budući da članstvo u Odboru vezano uz čelnu službu u pojedinim ustanovama, mijenjani su i neki članovi Odbora.

Predsjedništvo Hrvatskog sabora prihvatilo je projekt. Sam predsjednik Sabora je supredsjedatelj Glavnog odbora, zajedno s predsjednikom Hrvatske biskupske konferencije. Nakon Tomčića predsjednik Sabora postao je Vladimir Šeks, a nakon njega Luka Bebić. Obadvojica su rado prihvatili ulogu supredsjedatelja Glavnog odbora. Supredsjedateljstvo u ime Hrvatske biskupske konferencije, nakon izbora za predsjednika 2007., preuzeo mons. Marin Srakić.

Kako je došlo do ostvarenja projekta

Prisjetimo se još nekih ideja i datuma iz povijesti Crkve hrvatskih mučenika.

Nakon „Oluje“ Udbinjani, koji su 13. prosinca 1942. bili protjerani iz svoga zavičaja te njihova djeca i unuci, počese se o blagdanu sv. Marka okupljati oko razrušene crkve Sv. Marka Groba u Podudbini. Oni su izrazili želju da tu crkvu obnove kao svoj dar za oslobođenje njihova mjesta. Budući da su arheolozi otkrili ispod temelja te crkve temelje veće srednjovjekovne crkve (i samostana?), odustali su od obnove crkve, ali su u blizini sagradili crkvu istih dimenzija i posvetili je istome svecu. Na tom lokalitetu nastavilo se poslije obilježavanje Krbavske bitke koja je bila 9. rujna 1493.

Na 510. obljetnicu te bitke, 9. rujna 2003. donesen je na slavlje kamen temeljac koji je te godine blagoslovio Ivan Pavao II. u Rijeci 8.

lipnja za vrijeme svoga posjeta Hrvatskoj. Dvije godine kasnije, 9. rujna 2005., na lokalitetu bivše udbinske župne crkve sv. Nikole, koja je također bila srušena a na njezinom mjestu podignut je hotel, kardinal Bozanić položio je taj kamen temeljac za Crkvu hrvatskih mučenika na Udbini.

Na prvom natječaju prihvaćen je projekt Nikole Bašića (tvrтка Marina-projekt) iz Zadra. Po njemu su i početi radovi. Kada se uspostavilo da bi troškovi uvelike premašivali iznos koji je projektant predvidio nakon završenog glavnog projekta i kada je projektant ultimativno zatražio da mu se dadu slobodne ruke za unutrašnje uređenje, došlo je koncem 2007. do (sporazumnog) raskida s Bašićem i Marina-projektom. Glavni odbor je u lipnju 2008. prihvatio idejni projekt inženjera tvrtke Konstruktor, d. o. o. iz Zagreba. Inženjeri Konstruktor (Marina Balin Fadejev i Siniša Ilić) tijesno su surađivali s idejnim začetnikom projekta (biskup Bogović) i njegovim stručnim suradnikom Ivom Vukićem. Vodilo se računa da se što više spasi od onoga što je izgrađeno i da u daljnjoj gradnji kao nadahnuće služi crkva Sv. Križa u Ninu, što je i bila prvotna misao idejnog začetnika.

U prvom projektu naglasak je bio na arhitektonskim (i umjetničkim) dometima gradnje, zapostavljajući poruku koja je u temeljima projekta. U drugom projektu naglasak je na ideji i poruci koje izranja i raste iz naše kršćanske ukorijenjenosti. Nije nam, dakle, cilj jedna nova građevina, koja će se natjecati s drugima po svojoj arhitektonskoj posebnosti i umjetničkoj vrijednosti. To, dakako, znači da je i

nova građevina, bar u nekim elementima, odraz današnjeg vremena. Smatramo da bogoslužni prostori po svojoj naravi moraju davati prednost ideji i poruci. Takav naglasak u hrvatskoj crkvenoj arhitekturi bio je posebno istaknut u prijelomna vremena, u vrijeme otkrivanja i formuliranja vlastitog identiteta, pa je za očekivati da tako bude i u obnovljenoj hrvatskoj državi. Dakako, u projektiranju crkvenih zdanja treba doći do izražaja i osjećaj za suvremene umjetničke i arhitektonske dosege. I o tome smo vodili računa. Koliko uspješno, bit će vremena da se odvagane.

Idejna podloga projekta, kako rekosmo, pravljena je prema uzoru na prvu hrvatsku katedralu - crkvu Sv. Križa u Ninu i obogaćena tradicionalnim oblicima hrvatskog graditeljstva. Posebno smo htjeli istaknuti ideju mučeništva (Sv. Križ), braniteljsku sudbinu našeg naroda kao „predziđa kršćanstva“ - (tvrđavno krunište prema Krbavskom polju), osebjnost glagoljske kulture (glagoljsko slovo A na preslici i ploča, još nedovršena, sa zapisom Popa Martinca), vjernost krsnim obećanjima (Višeslavova krstionica u sredini crkve - ispod kupole). Dodajmo tome da su neke hrvatske zajednice u inozemstvu uzele Križ krbavskih biskupa kao simbol svoje povezanosti sa starom domovinom. Lik toga Križa na pročelju prema Krbavskom polju poziva i druge da se oko njega okupljaju.

Godine 2010. mogli smo blagosloviti tu *Crkvu*, a 2011. godine bila je njezina posveta, a posvetio ju je isti onaj koji je postavio i kamen temeljac - kardinal Josip Bozanić. Crkva hrvatskih mučenika je oltar koji se uzdiže nad „molitvenim

prostorom“ Krbavskog polja, Ondje gdje su brojniji grobovi mučenika, bolje se očituje snaga uskrsnuća.

Što sve obuhvaća projekt

Projekt obuhvaća nekoliko sadržajem i prostorom povezanih jedinica:

1. Crkva (bogoslužni prostor)
2. Prostor ispod crkve ili kriptu
3. Pastoralni centar
4. Dnevna kapela
5. Muzej
6. Knjižnica hrvatskih mučenika
7. Memorijalni park sa spomen kamenjem s hrvatskih stratišta
8. Temelji stare crkve s vanjskim oltarom
9. Trg ispred crkve sa spomenikom Ivanu Pavlu II.
10. Križni put s Krbavskog polja do memorijalnog parka

1. Građevina crkve ima *dvije razine*. Gornji dio (bogoslužni prostor) a donji dio (kriptu). Gornji dio posvećen je mučenicima koje je Crkva proglasila, a donji dio posvećen je mučenicima koje je kao takve prihvatio hrvatski narod od početka do uključivo Domovinskog rata. Srce cijeloga projekta je, dakle, sama *crkva (bogoslužni prostor)*. Taj prostor je prije blagoslova crkve građevinski bio dovršen, ali je trebalo još dosta toga doraditi. Pri planiranju unutrašnjeg uređenja mnogo su nam pomogli liturgičari dr. Ivan Šaško i dr. Ante Crnčević te povjesničar umjetnosti Rade Bužančić. U sredini, ispod kupole je kopija Višeslavove krstionice (dar HAZU). Glavni oltar, podnožje svetohraništa,

ambon i škropilnice, prema nacrtu Saško-Bužančić, izradio je Stipe Vrandečić iz Pučišća (Brač).

2. *Prostor ispod crkve ili kriptu* također je građevinski uređen. Tu će biti svojevrsna «učionica hrvatske povijesti», gdje će naći mjesta poznati hrvatski velikani kao i oni koji su stradavali po raznim stratištima i križnim putovima. Da bi ona odigrala ulogu takve učionice, trebat će još mnogo učiniti.

Kombinacijom stalnog i pomičnog postava moći će se zorno prikazati pojedini dijelovi našega povijesnog (križnoga) puta.

3. *Pastoralni centar* se nalazi ispod trga pred crkvom. Pored prostorija za župni stan i župni ured, tu je jedna dvorana za vjeronauk i druga za hodočasnike.

4. Uz Centar se nalazi *dnevna kapela*, za molitvu i službu Božju u manjim skupinama.

5. *Muzej* se nalazi ispod trga pred kriptom. U njemu se nalaze za sada samo rukotvorine Stipe Božića, kanadskog Hrvata iz Podlapače. Tu je sada izložen, slikom i riječju, put od ideje do ostvarenja Crkve hrvatskih mučenika. Priredio je to Gradski muzej u Senju pod vodstvom Blaženke Ljubović. Predviđa se da će tu naći mjesta arheološki nalazi s područja Krbave i drugi vrijedni spomenici vezani uz taj prostor.

6. *Knjižnica hrvatskih mučenika* je također samo građevinski uređena. Imamo već dosta sakupljenih knjiga za tu knjižnicu, a vjerujemo da će biti još darovatelja. Preporučujemo svima koji imaju knjiga vezanih uz hrvatsko mučeništvo iz bilo kojeg vremena, da nam dostave primjerak za

knjižnicu. U sastav te knjižnice već su uključene knjige pokojnih Kaje Pereković i Anke Rukavina.

7. *Memorijalni park* sa spomen kamenjem s hrvatskih stratišta, prema nacrtu Ante Pađena, već je pri kraju s uređenjem. Započinje iza temelja crkve Sv. Nikole i ide prema Krbavskom polju. Na ogradni zid stavit ćemo spomen kamenje, kronološki, a u dnu zida bit će mogućnost za paljenje svijeća. Na sredini parka je replika Vukovarskog križa Šime Vidulina. Vukovar je sa svojim križem simbol naših stradanja u vrijeme Domovinskog rata.

8. *Temelji stare crkve Sv. Nikole* su sačuvani da se istakne kontinuitet naših stradanja na ovim prostorima. U grobnice na tom prostoru sahranili smo brojne kosti koje su bile u grobnicama stare crkve i u groblju oko nje, a koje su moderni vandali bagerima zgurali u nasipe. Na prostoru te crkve bit će redovno vanjski oltar na Dan hrvatskih mučenika.

9. *Trg ispred crkve* obilježen je spomenikom papi *Ivanu Pavlu II.* koji je na pragu trećeg tisućljeća pozvao sve narode da ne zaborave svoje mučenike. Kip je djelo akad. kipara Slavena Miličevića iz Zagreba. Papa je prikazan kako prelazi prag (tisućljeća) s križem u ruci kao pravom formulom za bolju budućnost. Križ je modeliran prema Križu krbavskih biskupa s početka 13. stoljeća. Papa u ruci nosi pastirski štap, modeliran po pastoralu krbavskih biskupa iz 15. stoljeća. Ove 2012. godine preuređen je prilaz tom prostoru tako da se iz Mjesta ulazi polukružnim stepeništem. Spuštena je i ograda da ne priječi pogled vanjskom oltaru za vrijeme velikih slavlja.

10. *Križni put* s Krbavskog polja do memorijalnog parka. Do sada je napravljena samo trasa s drvenim postajnim križevima. U planu je raspisivanje natječaja za trajnije i kvalitetnije rješenje.

Bilo bi dobro kada bi se na početku tog križnog puta, uz crkvu Sv. Marka, napravio tzv. *svehrvatski grob*. Valja poticati nadležne državne institucije u tom smislu, jer Crkva sama niti ima prava ni mogućnosti da to realizira.

Poziv hodočasnici i darovateljima

Građevinski dio, dakle, većinom je dovršen, a preostaje još dobar dio unutarnjeg uređenja crkve (oltarna slika, križni put, vitraji...). Kripta, muzej, knjižnica, Martinčev natpis - za njih imamo samo osiguran prostor, ali ga treba namjenski urediti. To se može raditi snagama i brzinom koju nam sredstva budu dopuštala. Moguće je da pojedinci i skupine budu darovatelji pojedinih dijelova. Do sada su se javili neki darovatelji (oltar, križni put, neki vitraji...), a preporučujemo i drugima za ostale dijelove (slika ili reljef Hrvatski mučenici iza oltara, vitraji, Krbavski križ na pročelju prema Krbavskom polju, Zapis popa Martinca, i dr.).

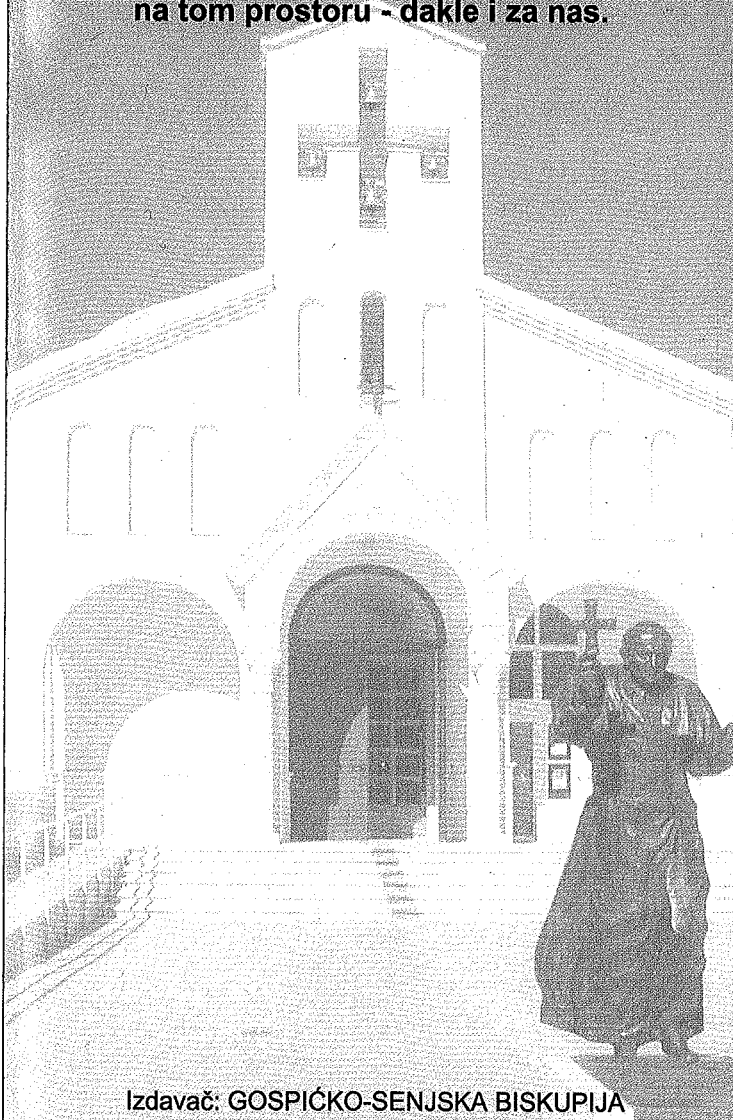
Cijela građevina će se noću osvijetliti da i prolaznicima (zaobilaznicom) i domaćim ljudima bude na pogledu.

Mile Bogović

SADRZAJ

UVOD	2
I. KRIŽNI PUT	
Fra Bernardin Škunca	3
II. KRIŽNI PUT	
„HRVATSKI MUČENICI“ NA UDBINI	
Mons. dr. Mile Bogović	35
III. KRIŽNI PUT	
Fra Vice Blekić	66
IV. KRIŽNI PUT HRVATSKE POVIJESTI	
Don Ivan Bodrožić	83
V. CRKVA HRVATSKIH MUČENIKA	
NA UDBINI - IDEJA I OSTVARENJE	100

Crkva hrvatskih mučenika na Udbini
izraz je naše zahvalnosti svima
koji su na ovom našem hrvatskom prostoru
svoje živote darovali/žrtvovali
za dobro svojih suvremenika
i onih koji će poslije živjeti
na tom prostoru - dakle i za nas.

Izdavač: GOSPIČKO-SENJSKA BISKUPIJA
Senjskih žrtava 36, 53000 Gospić
Tel. 053 746 400; fax: 053 746 405
E-mail: biskupija-gospic@inet.hr
<http://www.gospicko-senjska-biskupija.hr/>
Tisak: Og-grafika d.o.o. Ogulin